

AMB

kenniscentrum

voor emancipatie en participatie

Vechten voor je toekomst

Auteurs: Hammadi Eddehbia en Rénie van der Putte
Interviewers: Djenie Badal, Hammadi Eddehbia en Rénie van der Putte
Renée van Gemeren (stagiaire)
Fotografie: Ben Pontier Photography
Vormgeving: Mik design, te Haarlem

© ACB Kenniscentrum, 2009

Gedeelten van deze uitgave mogen zonder toestemming worden overgenomen, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de Provincie Noord-Holland.

Met dank aan

- Alle jongeren die meegewerkt hebben aan het onderzoek.
- Eigenaren en trainers van de volgende vechtsportscholen:
 - Fitnesscentrum Bodyfit (Den Helder)
 - Gym Alkmaar (Alkmaar)
 - MSV Zeemacht, afdeling boksen (Den Helder)
 - Mousid Gym (Amsterdam)
 - Sportschool S. van den Nieuwendijk (Zaandam)
 - St. Koryo (Amsterdam)
 - St. Salomons (Zaandam)
 - St. Wang Kiu Wing Chun (Hoofddorp)
 - Xena Sports (Amsterdam)
 - Sports Art (Den Helder)
 - SportSpirit (Den Helder)
- Fatima Outelli
- Koninklijk Nederlandse Krachtsport en Fitnessfederatie (KNKF)
- W.J.H. Mulier Instituut
- Regionale sportservicebureaus Den Helder, Haarlemmermeer en Zaanstad
- Sportservice Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland (financiering).

Inhoud

		Colofon	P1
		Inleiding	P3
1		De Jongeren	P5
2		De Vechtsportscholen	P10
3		Tijd voor Vechtsport	P19
4		Vechtsport in de Literatuur	P23
5		Analyse	P33
6		Eindconclusie	P37
		Literatuurlijst	P38

Onderzoeksverslag

Middels notities en beleidsprogramma's pleit de overheid voor een grotere deelname van de jeugd aan sportactiviteiten. Sporten is goed voor de fysieke ontwikkeling en algehele gezondheid. Het dient echter ook een hoger maatschappelijk doel. Volgens de notities is sport een goed middel voor jongeren om een plaats in de samenleving te verwerven. Jongens en meisjes met diverse etnische en religieuze achtergronden kunnen elkaar ontmoeten, sociaal isolement kan worden tegengegaan en de volwaardige burgerschap en participatie van allochtone jeugd kan worden bevorderd (integratie door sport). Overlast en probleemgedrag kunnen voorkomen of bestreden worden (opvoeden door sport). Uitval uit de maatschappij kan voorkomen dan wel re-integratie bewerkstelligd worden. Sport draagt kortom bij aan participatie, emancipatie en integratie van jongeren.

Onderzoek heeft uitgewezen dat nagenoeg evenveel allochtone als autochtone jongeren tussen 15 en 19 jaar een sport beoefenen. Dit geldt echter meer voor jongens dan voor meisjes. Allochtone meisjes sporten minder dan hun autochtone leeftijdsgenoten.¹

Van alle georganiseerde sporten is vechtsport, na voetbal, het populairst onder jongeren.²

In het najaar van 2008 kwam een adviseur van ACB Kenniscentrum met het idee een onderzoek uit te voeren naar de meerwaarde van vechtsport voor allochtone jongeren in Noord-Holland. Zijzelf, van Marokkaanse origine en zeer succesvol beoefenaar van Pencak Silat – ze won diverse medailles op grote toernooien en werd in 2005 Europees kampioen – had ervaren dat deze sport een bijzondere bijdrage had geleverd aan haar persoonlijke ontwikkeling.

Tegelijk moest ze ook onderkennen dat de vechtsport een negatief imago heeft in de maatschappij. Deze elementen, de eigen positieve ervaring van de medewerkster en het slechte imago van de vechtsport en daaraan toegevoegd het algemeen heersende negatieve beeld over allochtone jongeren, waren voldoende aanleiding voor ACB Kenniscentrum om een onderzoeksproject op te zetten.

Het onderzoeksproject, *Vechten voor je toekomst*, is in 2009 door ACB Kenniscentrum uitgevoerd. De centrale vraagstelling hierbij was: *Welke meerwaarde heeft het beoefenen van een vechtsport voor allochtone jongeren in de leeftijd van 12 tot 19 jaar?*

Naast de speurtocht naar wat vechtsport jongeren oplevert op fysiek, psychisch, sociaal en maatschappelijk gebied, is er bij het onderzoek aandacht geweest voor de volgende items: de vechtdisciplines die de jongeren beoefenen, het type jongeren dat voor een vechtsport kiest, allochtone meisjes, de rol van de trainer, agressie en imago van de vechtsport.

Er zijn gesprekken gevoerd met allochtone jongeren die een vechtsport beoefenen en eigenaren en trainers van vechtsportscholen zijn geïnterviewd. Er is een uitgebreide literatuurstudie uitgevoerd en er is gesproken met medewerkers van Sportservice Noord-Holland, het W.J.H. Mulier Instituut voor sociaalwetenschappelijk sportonderzoek en de KNKF (Koninklijk Nederlandse Krachtsport en Fitnessfederatie) in hoedanigheid van uitvoerder van het stimuleringsprogramma *Tijd voor vechtsport* van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De informatie die al deze gesprekken en de literatuur hebben opgeleverd zijn gebundeld in dit onderzoeksverslag *Vechten voor je toekomst*.

1 Kamphuis, C. & Dool, R. van den (2008): p. 93-94.

2 Theeboom, M (2002): p.72.

In het verslag komen allereerst de geïnterviewde jongeren aan het woord (hoofdstuk 1). Daarna staan de sportscholen centraal (hoofdstuk 2) en is er een kort verslag van de gesprekken met het W.J.H. Mulier Instituut en de KNKF. Hoofdstuk 4 geeft de belangrijkste punten uit de literatuur weer. Het laatste deel (hoofdstuk 5) bevat een korte analyse en de eindconclusies van het onderzoek.

Tot slot

Wij hebben het project *Vechten voor je toekomst* met veel plezier uitgevoerd en het heeft ons veel kennis en inspiratie opgeleverd. We hopen nu dat dit verslag de lezers ook nieuwe informatie biedt. Maar bovenal wensen we dat veel allochtone jongeren door middel van sport leren vechten voor hun toekomst en dat de vechtsportscholen een positieve bijdrage leveren aan hun ontwikkeling tot volwaardige burgers.

Djenie Badal
Hammadi Eddehbia
Rénie van der Putte

ACB Kenniscentrum, 2009

In het kader van het onderzoeksproject *Vechten voor je toekomst* zijn er op de eerste plaats gesprekken gevoerd met 18 allochtone jongeren in de leeftijd van 12 tot 19 jaar. Er is met hen gesproken over de vechtsport die ze beoefenen: het soort vechtsport, de duur van deelname, ervaringen met vechtsport, belang van vechtsport, leerproces en effect op de eigen leef- en omgevingswereld. Ook is de jongeren gevraagd naar de keuze voor en de kenmerken van de school waar zij vechtsporten. Daarnaast zijn de betrokkenheid van hun ouders aan de orde geweest en de relatie tot en omgang met autochtone jongeren.

In dit hoofdstuk zijn hun bevindingen over deze onderwerpen verwoord. We beginnen met een korte profielschets van de geïnterviewden.

Profiel van jongeren

In totaal zijn er 18 jongeren geïnterviewd, 14 jongens en 4 meisjes. Ze hebben allemaal een allochtoonethnisch profiel. Het gaat hier om Turkse, Marokkaanse, Armeense, Iraanse, Irakese, Surinaams-Javaanse, Marokkaans-Nederlandse en Russisch-Nederlandse jongeren. Sommigen van hen zijn in Nederland geboren, anderen in het buitenland.

De jongste geïnterviewde sporter was 12 jaar, de oudste 19.

Intensiteit

Alle jongeren bezoeken de sportschool minimaal 2 keer per week. Een jongen (Nederlands-Russisch) traint 6 keer per week; zijn doel is om eens kampioen te worden. Daarom traint hij hard. Tot nu toe heeft hij nog geen wedstrijd gespeeld.

De meeste jongeren geven aan dat zij aan vechtsport doen omdat zij het belangrijk vinden fysiek fit te zijn. Verder leren zij zichzelf te beheersen.

Hier is een aantal citaten van de jongeren:

Ik doe aan vechtsport omdat het een manier is om fit te blijven.

Sinds ik aan kickboksen doe, merk ik dat ik mijzelf meer bescherm, ik heb geleerd mezelf te verdedigen en ik kan mijzelf nu beter beheersen. Ik doe het met passie en krijg veel energie.

Ik heb meer zelfvertrouwen gekregen. Ik ben veel afgevallen, mijn conditie is verbeterd en mijn spieren zijn ontwikkeld.

Het aantal participatiejaren aan vechtsport loopt uiteen van 3 maanden tot 7 jaar.

School

Alle geïnterviewde jongeren zitten op school. Naast het volgen van een opleiding hebben in ieder geval twee van hen (twee meisjes) een bijbaantje. Middels hun bijbaantje willen ze geld verdienen om hun sportdeelname te betalen en onafhankelijk te kunnen zijn.

Gezinssamenstelling

14 jongeren leven met zowel hun vader als moeder. 2 meisjes wonen alleen met hun moeder en 2 jongens hebben het slechts over hun moeders gehad. Uit het interview is niet duidelijk geworden hoe hun gezinssamenstelling precies is.

De meeste geïnterviewden hebben een of meer broertjes en/of zusjes.

Soort sport

Op vechtsportgebied zijn er verschillende disciplines waaraan de geïnterviewden meedoen: 8 jongeren doen aan Kickboksen, 3 aan Judo, 3 beoefenen Boksen. 2 jeugdigen houden zich bezig met Kuk Sool Won en 2 met Karate.

3 jongeren hebben zelf initiatief genomen om een proefles te volgen om te ontdekken of vechtsport iets voor hen was. Na een tijdje oefenen bleek dat zij het leuk vonden. En sindsdien vormt de vechtsport een deel van hun leven:

Ik merk dat ik verslaafd ben geraakt aan vechtsport. Het geeft mij energie en zelfvertrouwen.

Ik ben blij dat die stap heb gezet om deel te nemen aan Judo.

De helft van alle ondervraagden is door hun familie gestimuleerd om aan vechtsport te doen of werd door bekenden meegenomen:

Ik werd een keer door een vriend van mij geïntroduceerd op de sportschool, en dat vond ik leuk.

Vijf jongeren merken op dat ze op het idee gekomen zijn toen ze op televisie zagen hoe mannen met elkaar vochten. Het ging meestal om Amerikaanse vechtsporten en dat vonden zij interessant. Hoewel ze dachten dat het alleen voor agressieve mannen/jongens was, wilden ze het toch zelf ervaren. Een aantal citaten bevestigt dit:

Ik was dol op de Amerikaanse vechtsport op tv. Het ging altijd om zware jongens en (.....) het was hard en agressief.

Ik kwam op het idee om aan vechtsport te doen toen ik op tv zag dat mannen elkaar neergooien en dat vond ik interessant.

Een jongen heeft op school een workshop Kuk Sool Won gevolgd. Hij vond die toen leuk en heeft zicht vervolgens ingeschreven voor deze vechtsport.

Beeld en meerwaarde van de vechtsport

Voor een groot deel van de jongeren – en zeker voor degenen die de sport van tv kennen – geldt dat sinds zij een vechtsport beoefenen, hun beeld over de sport is veranderd. Voor hen is het juist een positieve sport. Het is een manier om de ‘negatieve’ agressie kwijt te raken en meer energie te krijgen voor hun andere dagelijkse bezigheden.

Ik heb geleerd respect te hebben voor anderen, en mijn discipline en mijn conditie te verbeteren.

Het geeft mij energie en zelfvertrouwen.

Sportscholen

De keuze voor een bepaalde sportschool verschilt per deelnemer.

Een aantal jongeren heeft eenvoudigweg voor de sportschool gekozen die het dichtst bij huis is. Anderen vinden het belagelijk dat de school een afspiegeling van de wijk is, of dat de school een ledenbestand heeft dat herkenbaar is of een trainer heeft die kennis heeft van de achtergrond en problematiek van allochtone sporters:

Voor mij behoort deze sportschool tot de beste sportscholen. De trainer heeft aandacht voor mijn Marokkaanse afkomst en kan eerder mijn problemen begrijpen. Naast de vechtsportactiviteiten vraagt hij mij hoe het met mijn school gaat, hoe ik me op straat gedraag (...), dat vind ik zeker goed. Het stimuleert mij om positief te zijn.

Anderen jongeren gaan naar hun sportschool omdat die hen in de gelegenheid stelt deel te nemen aan wedstrijden. Voor deze jongeren is het goed dat zij geholpen worden om hun doel te kunnen realiseren.

Ik vind het leuk om mee te doen aan wedstrijden. Ik voel het verschil duidelijk; ik leer zo de techniek beter te beheersen.

Bepaalde sportscholen kenmerken zich door het grote aantal allochtone deelnemers en hebben meer aandacht voor diversiteit. Vooral bij (moslim)meisjes zijn deze sportscholen in trek. Een school heeft een specifiek aanbod voor (moslim)meiden:

Ik heb voor deze sportschool gekozen omdat die een apart programma heeft voor meiden. Ik ben een moslima en ik vind het niet altijd fijn om met jongens te moeten trainen.

Er zijn echter ook gyms die hun sportactiviteiten centraal stellen en daarbij weinig aandacht hebben voor de behoeftes van allochtone (islamitische) jongeren. Voor sommigen is dit een reden om te stoppen met sporten. Anderen gaan op zoek naar een centrum dat wel in hun wensen en behoeftes kan voorzien. Een meisje zegt hierover het volgende:

Ik ben van een andere sportschool weggegaan omdat die te duur was. Verder vind ik het hier prima omdat ik persoonlijke aandacht krijg en er wordt rekening gehouden met mijn culturele afkomst.

Meerwaarde van de vechtsport

Voor alle geïnterviewden is het belangrijk dat een sportschool de regels scherp hanteert. Zo leren zij hun afspraken beter na te komen en de geldende regels te hanteren. Ook zeggen ze dat dankzij de vechtsport en de school hun discipline, structuur en het geloof in het eigen kunnen vergroot is.

Betrokkenheid van ouders

In vijf interviews komt naar voren dat ouders niet of nauwelijks op de hoogte zijn van de sportactiviteiten van hun zoons. Opvallend is dat het in alle gevallen om Marokkaanse ouders gaat. De ondervraagde jongens praten niet met hun ouders niet over hun sport. Volgens hen hebben hun ouders ergens wel een vermoeden over de hobby van hun kind, maar ze hebben nooit iets gevraagd.

Ik praat niet met mijn ouders over mijn bezigheden laat staan Kickboksen; ze weten niet wat ik buitenshuis doe.

Ik heb geen idee of mijn vader bekend is met mijn sport. Als ik hem het vertel zou hij het goed vinden. Ik hoor via mijn broer dat mijn moeder het minder vindt omdat ze bang is dat ik geblesseerd raak of klappen krijg.

Wat de Marokkaanse meiden betreft lijkt het dat hun ouders wel bekend zijn met hun sportdeelname. De vader en moeder van een geïnterviewd meisje vinden het niks dat ze aan vechtsport doet en willen eigenlijk dat ze stopt. Het meisje zegt hierover het volgende:

Mijn ouders weten wel dat ik aan vechtsport doe. Bij ons word je als meisje gecontroleerd. Je ouders willen weten wat je buitenshuis doet. Mijn ouders vinden dat vechten niet mag van het geloof en dat het cultureel gezien niet normaal is dat een vrouw aan sport doet.

De ouders van de andere geïnterviewde jongeren zijn allemaal op de hoogte van de vechtsportbeoefening van hun kinderen. Deze ouders vinden het leuk. Een aantal van hen gaat kijken als hun zoon of dochter traint.

Thuis stelt mijn moeder wel vragen een aantal vragen over wat ik op de sportschool geleerd heb.

Binnen de omgeving van deze jongeren is vechtsport bekend. Bij vier jeugdigen beoefenen ouders of naaste familieleden zelf ook een vechtsport of hebben dit vroeger gedaan.

Mijn moeder doet aan Bodyshape, Tae-Bo en Kick-fit. Mijn vader heeft twee jaar lang Karate gedaan en boksen. Zij vinden het leuk dat ik aan Karate doe.

Mijn oudere broer van 17 jaar doet aan Karate. Hij is een voorbeeld voor mij en ik wil hem nadoen.

Andere ouders staan achter de deelname van hun kinderen aan sport omdat zij – aldus de jongeren – veranderingen in hun gedrag opmerken.

Allochtoon en autochtoon

Sport is een ontmoetingsplaats voor verschillende deelnemers. Door in contact te komen met anderen op sportgebied kunnen de deelnemers leren omgaan met elkaar en met elkaars verschillen. De geïnterviewde jongeren zeggen dat het hen niet uitmaakt met wie zij sporten: etnische of religieuze achtergrond speelt geen rol. Het gaat hen allemaal primair om de sport.³

Ik houd me niet bezig met welke jongen van welke culturele achtergrond is.

Ik heb geen contact met autochtone deelnemers. Op deze sportschool zijn de deelnemers voornamelijk allochtoon. Ik vind het geen probleem om contact te hebben met andere deelnemers van andere afkomst maar ik ben hier voor de sport en dat staat bij mij centraal.

Toch geeft een aantal van hen duidelijk te kennen dat het goed is om leeftijdgenoten van verschillende 'etnische' achtergronden te ontmoeten in de sportschool.

Ik vind als mensen elkaars cultuur begrijpen, dan hebben zij meer respect voor elkaar.

*Ik vind het jammer dat er geen autochtone jongeren meedoen, nu heb ik geen contact met ze.
Het is eigenlijk niet leuk dat er geen autochtone jongeren meesporten.*

Conclusie

De geïnterviewde jongeren zijn allemaal enthousiast over hun vechtsport en vinden dat beoefening ervan hen meer biedt dan alleen fysieke voordelen. Sommigen hebben bewust voor een bepaalde sport en sportschool gekozen, bij anderen berust het eerder op toeval.

De etnische en religieuze achtergrond van medesporters is geen issue voor de jongeren. Sekse speelt wel een rol: voor islamitische meisjes is het soms belangrijk om zonder jongens te kunnen trainen.

Een deel van de ouders is op geen enkele wijze betrokken bij de hobby van hun zoon of dochter. Dit belet de jongeren echter niet om te sporten.

2 De vechtsportschool

In het kader van *Vechten voor je toekomst* zijn er gesprekken gevoerd met trainers/eigenaren van tien vechtsportscholen in Den Helder, Zaandam, Hoofddorp en Amsterdam. Sommige van deze centra hebben meerdere vestigingen.

Aanbod

Op vechtsportgebied bieden de vechtscholen: Judo, Karate, Jiu jitsu, Kobu jitsu, Kendo, Aikido, Pencak-Silat, Boksen, Muay Thai (thaiboksen), Kickboksen, Mixed martial arts (free fight), Wing chun, Taekwondo en Kuk Sool Won.

Een school geeft ook les in Haidong Gundo (zwaardvechtsport).

Er worden diverse programma's uitgevoerd gericht op het vergroten van weerbaarheid en zelfvertrouwen waarbij vechttechnieken worden ingezet. Verder hebben sommige centra een aanbod waarin vechtsporten met fitness of aerobicachtige sporten worden gecombineerd (tae-bo, kickfitness, body combat).

Leden

De kleinste sportschool telt enkele tientallen actieve leden, de grootste ruim elfhonderd. Sommige hebben daarnaast regelmatig kortdurende instroom van mensen die tijdelijk in de stad verblijven.⁴

Het ledenaantal van de sportscholen lijkt sterk samen te hangen met de gevarieerdheid van het aanbod: hoe meer verschillende sporten en programma's, hoe meer deelnemers.

Allochtone leden

De sportscholen registreren niet op afkomst. Derhalve weten de geïnterviewden niet exact hoeveel allochtone sporters er bij hen rondlopen. De onderstaande cijfers zijn ook gebaseerd op schattingen.

Bij twee centra is de meerderheid (> 70%) van allochtone afkomst. Bij de een is dat te herleiden tot de bewust op de allochtone doelgroep afgestemde programma's en – zij het in mindere mate – de etnische achtergrond en het eigen sportsucces van de eigenaar (Marokkaans). Bij de ander is dat overeenkomstig de bevolkingssamenstelling van het stadsdeel. De betreffende sporters zijn van Surinaamse, Antilliaanse, Marokkaanse, Hindostaanse en Afrikaanse afkomst.

Drie sportscholen hebben een ledenbestand met 25%-50% allochtonen. Zij hebben een Turkse, Marokkaanse, Chinese, Surinaamse, Irakese, Poolse of Russische achtergrond. Interessant hierbij is dat een van deze scholen aangeeft dat de Pencak-Silatlessen door bijna alleen maar allochtonen worden gevolgd (95%), terwijl aan de Karatetraining juist voornamelijk autochtone sporters deelnemen (ook 95%).

De overige vijf vechtsportcentra hebben minder dan 20% allochtone leden. Deze sporters hebben (hun roots in Turkije, Marokko, Antillen, Brazilië, Irak, Iran, Armenië, Ghana, Vietnam, Somalië.

Veruit de meeste jonge allochtone vechtsporters zijn van het mannelijke geslacht.

Meisjes

Er zijn relatief weinig allochtone meisjes in de vechtsportscholen te vinden: soms één, soms ‘enkele’, soms geen een. Er zijn twee uitzonderingen: op de twee sportscholen waar de meerderheid van de sporters allochtoon is, zijn ook meer allochtone meiden te vinden. In het ene geval zijn er naar schatting 30% Surinaamse, Antilliaanse en Hindostaanse meisjes tussen 16 en 18 jaar. De andere heeft ongeveer 25 Marokkaanse sportsters (7,5%). Een groot deel van hen traint in de speciale meidengroep.

Een trainer merkt op dat maar weinig Hindostaanse meisjes geïnteresseerd zijn in vechtsport. Ze kiezen liever voor dans, dat meer sierlijkheid en vrouwelijkheid in zich heeft. Volgens de geïnterviewde hebben Marokkaanse meiden, vergeleken met de Hindostaanse, veel meer pit.

Opmerking

Een aantal van de geïnterviewden plaatst een extra opmerking bij de vraag naar het (allochtone) ledenbestand: “Er sporten bij ons voornamelijk volwassenen en dat zijn overwegend autochtonen”, en: “Ik heb het nu wel over allochtone jongeren die in Nederland geboren zijn.”

Etnische achtergrond

De etnische achtergrond van de sporters speelt volgens de geïnterviewden geen enkele rol. Er is dan ook op geen van de sportscholen aparte aandacht voor allochtonen en/of integratie en er is geen onderscheid in de benadering van de verschillende jongeren. Een geïnterviewde merkt hierbij op dat er indirect een signaal wordt afgegeven naar de politiek: allochtonen en autochtonen trainen samen, zonder enkel probleem.

Opvallend in dit verband is dan wel er in de interviews vaak wordt opgemerkt dat discriminatie niet getolereerd wordt.

Voorkeursporten

Allochtone jongeren doen vooral mee aan de ‘harde’ vechtsporten: Thaiboksen, Kickboksen en Mixed martial arts (MMA of free fight).⁵

De redenen hiervoor zijn volgens enkele van de geïnterviewden op de eerste plaats terug te voeren op het karakter van de sporters; met name Turken en Marokkanen – zowel jongens als meisjes – zijn echte knokkers, ze hebben pit, beschikken over een vechtersmentaliteit en hebben van nature een groot doorzettingsvermogen.⁶

De genoemde ‘harde’ vechtsporten hebben de afgelopen jaren heel wat allochtone kampioenen voortgebracht.⁷ Voor veel jongeren vervullen zij een belangrijk rolmodel, helemaal als ze ook nog eens zelf les geven.

Deze gedachte wordt omgekeerd bevestigd vanuit de geringe belangstelling voor Judo: “Judo heeft geen helden”, aldus een trainer.

Een derde reden voor de populariteit van de harde vechtsporten onder allochtonen is, aldus een van de trainers, gelegen in het karakter van sporten zelf: er is meer show omheen en ze hebben een stoerder imago dan de ‘softere’ vechtsporten.

Ook kennen de favoriete sporten – net als een aantal andere vechtsporten – een duidelijk graduatiesysteem, waarbij leerlingen een ‘band’, ‘dan’ of ‘khan’ kunnen halen. Boksen bijvoorbeeld kent zo’n systeem niet – en dat zou de geringe belangstelling van allochtonen voor deze sport mede kunnen verklaren.

5 Dit beeld wordt bevestigd in een artikel op de website Wereldjournalisten. [RvdP]

Zie: http://www.wereldjournalisten.nl/artikel/2009/10/05/marokkanen_massaal_verslaafd_aan_het_kickboksen

6 Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld Antillianen, die bij geringe tegenslag in de training direct afhaken.

7 Denk aan als Remy Bonjasky, Badr Hari, Soumiya Abalhaja, Mousid Akhamrane, Hüsnü Kocabas en Orhan Öztürk. [RvdP]

Opleidingsniveau en gedragsproblemen

Een trainer oppert dat er wellicht een relatie is tussen opleidingsniveau en sportkeuze. Laag opgeleiden zouden bijvoorbeeld eerder voor kickboksen kiezen dan voor gewoon boksen. Aangezien veel allochtone jongeren gemiddeld genomen lager opgeleid zijn of een studie van een lager niveau volgen dan de meeste autochtone leeftijdsgenoten, komen zij eerder bij de hardere vechtsporten terecht. Wellicht compenseren zij hun beperkte studiesucces door zich extra te bewijzen in de sport.

Een andere geïnterviewde meent dat de harde vechtsport 'bepaalde jeugd' aantrekt. Hij doelt hiermee niet op keurig in de pas lopende jongeren met een succesvolle schoolloopbaan. De jongens en meisjes die hij voor ogen heeft zijn vaker laagopgeleid, gedragen zich minder stabiel en hebben een korter lontje: "Ze reageren soms heel emotioneel op een 'tikkie'."

Een derde persoon, sportschooleigenaar, heeft een aanzienlijke jongeren uit probleemgezinnen rondlopen, en ook kinderen met leerachterstanden en gedragsproblemen (ADHD). Bij hem worden ook jongens via de reclassering geplaatst.

Een ander centrum werkt met *Rebound*-jongeren.⁸

Imago van de vechtsport

De geïnterviewden realiseren zich dat vechtsport niet zo'n positief imago heeft en dat het wordt nogal eens in verband gebracht met criminaliteit. Maar ze zijn allemaal stellig van mening dat dit beeld onjuist is en dat het negatieve imago geheel onterecht is. Volgens hen is er geen enkele directe link naar criminaliteit en zijn vechtsporters beslist niet criminelier dan andere mensen.

Een persoon vraagt zich af of het negatieve imago misschien wél van toepassing is op de kickbokssport. Een ander – in het dagelijks leven politieman en daarnaast mede-eigenaar van een sportschool waar o.a. kickbokslessen worden gegeven – ontkent dit echter ten stelligste.

Meerwaarde van vechtsport

Wat heeft vechtsport jongeren te bieden?

Uitlaatklep

Voor veel jongeren is een vechtsport een uitstekende uitlaatklep voor overtollige energie en het biedt de mogelijkheid om zich op een geëigende plek en op een gecontroleerde wijze te ontladen van agressiviteit, opgekropte emoties en frustraties.

Fysieke ontwikkeling

Op fysiek gebied ontwikkelen de sporters vooral techniek, kracht, en souplesse. De algehele lichamelijke conditie verbetert door te sporten. Verder is bewegen gewoon goed voor het lijf en geeft een flinke training of een pittige wedstrijd veel lichamelijke (en geestelijke) voldoening na afloop.

Mentale ontwikkeling

Dankzij de vechtsport ontwikkelen jongeren mentale kracht, de zelfwaardering neemt toe, het zelfvertrouwen wordt groter en ze werken aan zelfbeheersing. Ook worden de jongens en meiden weerbaarder.

Belangrijke waarden die worden bijgebracht zijn gelijkwaardigheid en eerlijkheid, en deze gelden zowel in de sport als in het 'gewone' leven.

Verder ligt er veel nadruk in de trainingen (en wedstrijden) op respect: respect voor de tegenstander, de trainer, de clubgenoot, de medesporter, en vooral voor mensen die fysiek zwakker zijn dan jijzelf – zowel binnen als buiten de sportschool.

⁸ Zie verderop in dit hoofdstuk onder het kopje Speciale programma's (pagina 17) en hoofdstuk 4 onder het kopje Jongeren met gedragsproblemen (pagina 26).

Gedrag en gedragsregels

Het aanleren van (correct) gedrag hangt in de sportscholen nauw samen met de opgestelde gedragsregels. Alle *gyms* (sportscholen) hebben duidelijke regels ten aanzien van het gedrag in de gehele sportschool (de trainingszaal, de kantine, de kleedkamer, etc.) en hanteren deze naar eigen zeggen strikt.

De belangrijkste regel is volgens alle geïnterviewden het verbod op gebruik van geweld en vertonen van agressief gedrag.⁹ En hiermee bedoelen ze zowel geweld- en agressie-uitingen tijdens de trainingen en in de sportschool in het algemeen, als op straat, op school, etc.

De jongeren moeten op tijd komen voor de les. Ze mogen niemand discrimineren, er mag geen racistische taal worden gebezigd, handelingen die anderen benadelen zijn uit den boze. In de meeste vechtsportscholen is het gebruik van een andere taal dan het Nederlands – in ieder geval tijdens de training – niet toegestaan.

Voor het overtreden van de regels krijgen de leden strafpunten en bij het bereiken van een vastgesteld maximaal aantal – voor gebruik van geweld geldt een doorgaans een maximum van 2 of 3 strafpunten – wordt de betreffende jongere van deelname aan de trainingen uitgesloten en krijgt hij of zij soms zelfs een totaal entreeverbod opgelegd.

Naast deze algemene gedragsregels gelden de sportafhankelijke regels; bij alle vechtsporten staat vast welke handelingen (bijvoorbeeld vastpakken, slaan, trappen) wel en niet zijn toegestaan en op welke delen van het lichaam deze al dan niet toegestaan zijn (hoofd, onder de gordel, etc.).

De jongeren die deelnemen aan vechtsport ontwikkelen een groot doorzettingsvermogen en meer discipline. Tevens leren ze zichzelf te beheersen; ze leren rekening te houden met zwakkeren en de grens van hun tegenstander te respecteren. Maar buiten de sportschool is zelfbeheersing een groot goed: het gebruik van geweld is immers strikt verboden, óók als je nadelig behandeld voelt door een ander.

Vechtsporters moeten respect tonen aan ieder ander. In ruil hiervoor mogen ze op hun beurt ook respect verwachten.

In een enkele sportschool worden de jongeren uitgenodigd medeverantwoordelijkheid te dragen: een nieuwe onervaren sporter wordt aan een ervaren vechter gekoppeld, die (mede) moet zorgen voor de veiligheid van de nieuweling. Soms ontstaat de medeverantwoordelijkheid vanzelf, als jongeren elkaar corrigeren op ongewenst gedrag en overtreden van de regels. “Eigenlijk moet elke vechtsporter zorgdragen voor het voor het welzijn en plezier van de anderen”, aldus een van de geïnterviewden.

Tot slot stellen de trainers alles in het werk om de jongeren te leren hun gedrag in de sportschool door te trekken naar het dagelijks leven: op tijd in de judo- of kickboksles komen betekent ook op tijd op school of op je werk komen. Als je vooruit wilt komen in het leven, moet je doorzetten en dat geldt dan zowel voor de sport als voor je schoolcarrière. “Daarom zeggen we onze jongens en meiden ook”, aldus een trainer, “dus ook huiswerk maken en je diploma halen.”

De jongeren worden ook gewezen op hun (mede)verantwoordelijkheid buiten de sportschool en dus ook thuis. Een leraar zegt hier bijvoorbeeld over: “Ik leer mijn jongeren dat ze medeverantwoordelijk zijn voor het wel en wee van het gezin waar ze toe behoren en ik zeg ze ook dat ze taken moeten uitvoeren thuis.”

Tot slot – wellicht de belangrijkste van alle gedragsregels: respect tonen doe je overal, in de trainingszaal, op straat, op school, op je werk, thuis.

In gesprek

Een sportschooleigenaar gaat met zijn deelnemers in gesprek over de filosofie achter de vechtsport(en) die in zijn school worden aangeboden. In zijn ogen moeten de sporters niet alleen doen wat de filosofie voorstaat, maar haar ook leren begrijpen en doorgronden. Ze moeten het gedachtegoed eigen maken om betere vechters te kunnen worden.

Een aantal van de andere ondervraagden voert doelbewust gesprekken met jongeren wanneer zij over de schreef zijn gegaan. Straffen alleen heeft volgens hen geen zin. Nadenken over en reflecteren op het (ongewenste) gedrag levert veel meer op en kan herhaling helpen voorkomen.

Relatie trainer-leerling

“Het moet klikken.”

Zo verwoordt een van de trainers de belangrijkste voorwaarde om tot een goede relatie te komen met zijn leerlingen. Alleen als er een wederzijdse klik is kan er een goede relatie worden opgebouwd. En die relatie is belangrijk voor met name de mentale groei en de gedragsontwikkeling van de jonge sporters. Als de relatie goed is, is er wederzijds respect, staat de jongere open voor nieuwe lessen en inzichten, kan de trainer hem of haar corrigeren en wordt deze correctie zonder morren geaccepteerd. Essentieel hierbij is dat de regels (en de sancties op het overtreden ervan) helder en bekend zijn en consequent worden toegepast.

Sommigen zien ook een opvoedkundige taak voor zich weggelegd en bieden psychosociale ondersteuning. Een persoon noemt zichzelf een ‘voorbeeldfiguur’ of ‘vaderfiguur’ voor de jongeren. Hij bemoeit zich ook werkelijk met het dagelijkse leven van zijn sporters, informeert naar de thuissituatie, het reilen en zeilen op school, en de vrijetijdsbesteding van zijn leerlingen. Een ander onderhoudt nauw contact met de ouders en probeert hun betrokkenheid bij de sport van hun kind te vergroten. Hij gaat bijvoorbeeld met vaders en moeders in gesprek over de mentale ontwikkeling en karaktervorming (ten gevolge van de filosofie van de vechtsport) van hun zoon of dochter. Ouders zijn bij hem altijd welkom te komen kijken of mee te sporten.

Op een van de sportscholen wordt zelfs ruimte geboden om huiswerk te maken.

Gevecht versus geweldpleging

Alle vechtsporten zijn aan strikte regels gebonden die aangeven welke handelingen wel en niet zijn toegestaan en op welke delen van het lichaam men zich mag richten bij een gevecht.

Elke vechtsporter dient deze regels te kennen en zich er te allen tijde aan te houden. Hierbij mogen gevechtspartners bij wedstrijden en bij sparmomenten tijdens de training er dan ook van uitgaan dat de tegenstander daarvan op de hoogte is en zich ernaar gedraagt. Alleen dan kan er een eerlijk gevecht plaatsvinden.

Ook betekent het kennen en toepassen van de regels dat vechtsporters rekening houden met de grenzen van hun (zwakkere) tegenstanders en deze niet moedwillig overschrijden. Ze mogen nooit de techniek en kracht waarover ze beschikken dankzij het beoefenen van een vechtsport, gebruiken om een gevecht met een ongelijke (lees: mindere) tegenstander aan te gaan.

Wanneer er een gevecht plaatsvindt waarbij de regels niet vooraf (wederzijds) vastgesteld zijn en/of niet bekend zijn bij een van degenen die de strijd aangaan, is de strijd per definitie ongelijk. In zo'n situatie spreekt men dan, volgens de geïnterviewden, niet meer van een *gevecht* maar van *geweldpleging*.

Alle ondervraagde trainers en vechtsportschoolhouders benadrukken dat geweld verboden is, altijd, en zowel binnen als buiten de sportschool. Ze voelen zich verantwoordelijk voor het gedrag van hun leerlingen.

Zoals eerder gezegd, overtreden van deze regel leidt onherroepelijk tot straf. Die straf uit zich direct in de vorm van strafpunten en bij het bereiken van een maximum aantal wordt een jongere toegang

tot de training en/of de sportschool ontzegt. Soms is er straf van buiten. Behalve een proces verbaal en een mogelijk justitiële veroordeling kunnen er andere negatieve gevolgen zijn. Een geïnterviewde vertelt het verhaal van een jongen die graag bij de marine wilde, maar vanwege geweldpleging op straat – waarna hij was aangehouden door de politie – geen verklaring van goed gedrag kreeg. Hiermee had hij zijn kans om bij de overheidssdienst aangenomen te worden voor de komende vijf jaar verspeeld.

Een van de sportscholen heeft pontificaal bij de entree en in de kantine de poster van de campagne *Against Violence*¹⁰ hangen om openlijk uitdrukking te geven van hun afkeer tegen (zinloos) geweld en agressie.

Andere geïnterviewden hanteren eigen slogans: 'Een vermeden gevecht is een gewonnen gevecht' en 'Liever een deuk in je ego dan een deuk in je hoofd' en 'De sterkste spier zit in je hoofd'.

Participatie

Tot slot zijn de geïnterviewden van mening dat sport mensen samenbrengt, de teamgeest bevordert en maatschappelijke participatie vergroot.

Sociaal gedrag

Wat doen de trainers en sportschooleigenaren om de meerwaarde van de vechtsport tot uitdrukking te laten komen bij de jongeren? Hoe bevorderen ze sociaal gedrag?

De antwoorden zijn eigenlijk hierboven al gegeven: er worden duidelijke regels gesteld en deze worden strikt en consequent gehanteerd. Voor overtreding geldt een strafpuntenstelsel.

Naast straffen confronteren sommige trainers de jongeren in een gesprek met hun ongewenste gedrag. Zo leren ze, aldus de ondervraagden, nadenken en reflecteren en wordt herhaling hopelijk voorkomen.

Anderen praten met hun sporters over de filosofische uitgangspunten van hun vechtsport en hopen hiermee een positieve houding en goed gedrag aan te leren.

Enkele geïnterviewden trekken doelbewust de lessen van de sport door naar de thuissituatie van de jongeren; ze leggen een relatie tussen bijvoorbeeld zelfdiscipline, doorzettingsvermogen en weerbaarheid in de sport naar een vergelijkbare houding en gelijksoortig gedrag in het dagelijkse leven.

Lid worden

De meeste jongeren vinden hun weg naar de gym via familie, vrienden of kennissen. Mond tot mond reclame blijkt verreweg de beste methode van werving.

Het hebben van een maatje is voor jongeren erg belangrijk. Wanneer je met een bekende meekomt, voel je je niet alleen. Als een jongen of meisje op eigen initiatief naar de sportschool gaat en daar niemand kent, is het soms moeilijk om aansluiting te vinden bij de anderen en de kans dat zo'n nieuwe sporter afhaakt is erg groot gebleken.

Een sportschool geeft gratis lessen aan basisschoolleerlingen (meestal tijdens de reguliere gymlessen) om ze te laten kennismaken met de trainer en met de sporten die de vechtschool aanbiedt. Na deze eerste kennismaking kunnen geïnteresseerde kinderen meekomen naar het sportcentrum om het gebouw en de sportruimtes te leren kennen en verder vertrouwd te raken met de trainer. Een deel van hen wordt daarna daadwerkelijk lid.

Diverse sportscholen bieden een goedkoop startabonnement om potentiële klanten over de drempel te trekken. Eén andere wijst leerlingen erop dat ze een tegemoetkoming van € 200 per jaar kunnen aanvragen bij een gemeentelijk fonds voor sportstimulering.

¹⁰ De poster, met de volledige *Against Violence Only Love* is uitgegeven door stichting DASAV (Dance and Sport Against Violence) die (zinloos) geweld en agressie in de samenleving wil tegengaan en een positieve levensstijl wil bevorderen met inzet van dans, sport en muziek. Zie: <http://www.dasav.org>. [RvdP]
Bij DASAV is een groot aantal vechtsportscholen aangesloten. [RvdP]

Meisjes

Zoals eerder bleek zijn er relatief weinig allochtone meisjes in de vechtsportscholen te vinden. Volgens de ondervraagden zijn daar meerdere redenen voor te geven: ouders en andere familieleden vinden het vaak niet goed dat dochters of zussen met jongens trainen. Een van de sportschoolhouders beschrijft met spijt in zijn stem, het vertrek van een talentvol Marokkaans meisje dat bij hem trainde. Toen haar broer ontdekte dat ze gemengd sportte, moest ze onmiddellijk stoppen.

Ook wordt vechten niet geassocieerd met vrouwelijk gedrag, dat past meer bij jongens. Een eerder genoemd illustratief voorbeeld hiervan is de voorkeur van veel Hindostaanse meisjes voor sierlijke en lieflijkere dans.

Een sportschool heeft geprobeerd een apart lesuur voor meisjes en vrouwen te organiseren maar dat is – ondanks de inzet van een vrouwelijke trainer – wegens gebrek aan belangstelling weer stopgezet. De geïnterviewde kan niet verklaren waarom het geen succes is geworden.

Gelukkig zijn er ook positieve voorbeelden. Een sportschool geeft apart les, in een gescheiden zaal aan meiden en vrouwen en daar wordt enthousiast gebruik van gemaakt.¹¹

Sommige centra hebben (allochtone) trainsters en ook dat werkt drempelverlagend voor meisjes (en voor hun familieleden).

Een eigenaar vertelt dat hij nu weinig vrouwelijke deelnemers heeft, maar dat hij bereid is om gordijnen op te hangen om inkijk te verhinderen, mocht dat gewenst zijn.

Uitval

Er zijn verschillende oorzaken voor de uitval van jongeren.

Vechtsport ondervindt concurrentie van andere bezigheden van jongeren: soms kiezen ze liever voor de computer(spelletjes), hebben ze het te druk met andere hobby's of komen ze op een leeftijd dat vriendinnetjes/vriendjes veel interessanter zijn.

Anderen stoppen omdat ze aan een beroepsopleiding beginnen en geen tijd meer hebben. Zeker als je ook aan wedstrijden wilt deelnemen is een grote inspanning noodzakelijk; drie keer in de week trainen is dan een minimum om enigszins mee te kunnen komen.

Weer anderen haken af vanwege een gebrek aan discipline of omdat ze, na individuele aanmelding, geen aansluiting (geen 'maatje') vinden in de sportschool.

Ook switchen de jongeren nogal eens van vechtsport en daarvoor moeten ze dan soms naar een andere *gym*.

Voor sommigen zijn er redenen van financiële aard om te stoppen.

En tot slot zijn er jongeren die na overtreding van de regels gedwongen uitvallen: ze zijn niet meer welkom in de sportschool.¹²

Uitval tegengaan

Om uitval tegen te gaan moeten trainers de achtergrond van hun allochtone leerlingen kennen en hun taak breder opvatten, aldus de geïnterviewden. Ze moeten ook 'opvoeden' en 'psychosociale ondersteuning bieden'.

11 Overigens zijn er op deze school ook allochtone meiden die wel met de jongens en mannen trainen.

12 Sommigen van hen gaan dan bij een andere vechtsportschool verder.

De ouders

Bijna alle ondervraagden vinden dat ouders erg belangrijk zijn: ze kunnen hun kinderen stimuleren en ondersteunen in hun sportdeelname en sportontwikkeling. Toch besteedt slechts één sportschool expliciet aandacht aan de (rol van de) ouders. De eigenaar staat in nauw contact met de ouders van zijn leerlingen en probeert hun betrokkenheid bij de sport te vergroten.

Ook bespreekt hij met hen de filosofie van de aangeboden vechtsporten en welke invloed dit heeft op het gedrag en de karaktervorming van de kinderen vormt. Ouders zijn bij hem altijd welkom om te komen kijken en mogen zelfs een keer meesporten.

Speciale programma's

Drie van de sportscholen voeren speciale programma's uit.¹³

Een van de sportscholen heeft als aanbod 'kickboksen, fitness en huiswerkbegeleiding'. De combinatie van sport en huiswerkbegeleiding blijkt heel goed te werken bij de – in dit geval – Marokkaanse jongeren die de school bezoeken: ze besteden nu aan allebei aandacht. Het samengestelde aanbod heeft volgens de eigenaar van de sportschool bovendien als positief gevolg dat de overlast in de buurt sterk verminderd is.

De eigenaar/trainer van de tweede gym gaat met moeilijk opvoedbare jongeren als onderdeel van hun schoolprogramma de sportzaal in om ter voorbereiding op hun stage. In de sportles komen dezelfde punten aan de orde die bij werk en stage van belang zijn: op tijd komen, luisteren, niet praten tijdens de training, je correct gedragen, doen wat de trainer/baas zegt, je opdracht of taak goed uitvoeren, etc. Zo gauw een van de groepsleden niet doet wat hem is opgedragen, krijgt de hele groep 'straf' (iedereen moet zich bijvoorbeeld x keer opdrukken). Uiteindelijk gaan de sporters elkaar corrigeren. Ook gaat de trainer met de deelnemers in gesprek: als jij nou een eigen bedrijf hebt en er komt iemand bij je werken die steeds te laat komt of zijn werkt niet (goed) doet of voortdurend kletst, wat zou jij dan doen?

De derde sportschool biedt lessen 'Body & Mind' aan drie leeftijdsgroepen: 8-11 jaar, 12-15 jaar en 16 jaar een ouder. In de jongste groep zitten vooral kinderen die gepest worden en in de sportschool oefenen in weerbaarheid en zelfverdediging. Door de lessen neemt ook hun zelfvertrouwen toe.

De andere groepen bestaan voor een groot deel uit zogenaamde *Rebound*-jongeren. Dit zijn jongeren die veelal moeite hebben met het beheersen van hun agressie en waarvan gedacht wordt (door hun school) dat ze een gevaar zijn voor anderen – docenten en medeleerlingen – en voor zichzelf. Ook vormen ze een gevaar voor mensen buiten de school. De leerlingen wordt een tweede kans geboden door plaatsing in een *Rebound*-voorziening waar ze intensief begeleid worden om hun anti-sociale gedrag te veranderen. In de sportschool werken ze vooral aan zelfbeheersing en beteugelen van agressief gedrag en ontdekken ze dat de vechtsport een goede uitlaatklep is.

In de betreffende sportschool heeft 60% van de *Rebounders* een autochtone en 40% een allochtone achtergrond.

Samenwerking

Vaak is er een vorm van samenwerking tussen de vechtsportcentra en maatschappelijke instanties en organisaties en overheidsdiensten. Denk hierbij aan bureaus jeugdzorg, buurtorganisaties, scholen voor primair en voortgezet onderwijs, aan een asielzoekerscentrum, (internationaal) vrouwen centrum, politie, jeugdgevangenis/rijksinrichting, reclassering, lokale overheid. Ook is er contact met het bedrijfsleven, met de koepelorganisatie KNKF¹⁴ en andere sportscholen.

13 Deze programma's zijn niet specifiek gericht op allochtone jongeren.

14 Koninklijke Nederlandse Krachtsport- en Fitnessfederatie

Opvallend en interessant

Tot slot willen we de lezer van dit verslag wat opvallende zaken en interessante uitspraken van de geïnterviewden niet onthouden. Ze staan hier – in willekeurige volgorde – op een rij.

Jongeren en sport

Alle geïnterviewden vinden dat jongeren over het algemeen erg weinig sporten.

Allochtone jongens en meisjes

“Allochtone jongeren luisteren beter en ze proberen echt de techniek onder de knie te krijgen. Ze tonen bescheidenheid en respect voor hun sportleraar.”

“Onze meiden zijn veel rustiger en gaan gericht te werk dan de jongens. We zien dat zowel in de training als in de huiswerkklas.”¹⁵

Niet gemengd sporten

“Bij onze sportschool is het twee keer voorgekomen dat een allochtone man niet samen met vrouwen wilde sporten.”

Douchen

“We hebben gemerkt dat vrouwen niet altijd douchen en dat sommige islamitische mannen met een zwembroek aan onder de douche stappen. Dit leidt wel een tot commentaar van medesporters maar dat tolereer ik niet. Je moet respect hebben voor de keuze van de ander.”

Leeftijdsgrens

“De vechtsport Wing Chun is niet geschikt voor jongeren onder 14 jaar. Het is een harde sport en vereist bepaalde motorische kwaliteiten. Bovendien vraagt het een zekere mate van geestelijke ontwikkeling en bewustzijn om de filosofie en uitgangspunten te kunnen begrijpen.”

“De MMA-lessen¹⁶ zijn alleen toegankelijk voor 18-plussers.”

Opleiding

“In mijn opleiding¹⁷ was geen specifieke aandacht voor de jeugd, behalve in de didactieklessen.”

Website

Een centrum heeft op zijn website een pagina over de ‘filosofie’ van de sportschool.

Conclusie

De belangrijkste conclusie die uit de interviews met de tien trainers en eigenaren van vechtsportscholen kan worden getrokken is dat zij allemaal vinden dat het beoefenen van een vechtsport een positief effect heeft op de fysieke en mentale groei en de gedragsontwikkeling van (allochtone) jongeren. Daarnaast is gebleken dat diversiteit en integratie geen apart punt van aandacht zijn.

15 Deze uitspraak komt van een sportschool met overwegend Marokkaanse meisjes en Marokkaanse jongens [RvdP].

16 MMA = Mixed martial arts (ook wel free fight).

17 De opleiding tot boksleraar.

Het vijfjarige project *Tijd voor vechtsport* is onderdeel van het beleidsprogramma 'Meedoen allochtone jeugd' van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Door middel van dit programma wil het ministerie deelname van allochtone jeugd aan georganiseerde sport stimuleren.¹⁸

De Koninklijk Nederlandse Krachtsport en Fitnessfederatie (KNKF) heeft van het ministerie van VWS de opdracht gekregen om *Tijd voor vechtsport* in de periode 2006-2010 uit te voeren. Het project 'benut de specifieke kenmerken van vecht- en fitnesssporten [...] voor integratie en persoonlijke ontwikkeling van allochtone jeugd'.¹⁹

Elf gemeentes (waarvan twee in Noord-Holland) nemen deel aan *Tijd voor vechtsport*. Ze bieden verenigingen en organisaties die zich bezighouden met de thema's vecht- en krachtsport, welzijn en/of integratie, subsidie om niet-westerse allochtone jongeren tussen 4 tot 23 jaar te stimuleren deel te nemen aan hun sportactiviteiten.²⁰

De KNKF heeft de volgende doelstellingen geformuleerd voor het project:

- *op outputniveau*
 - 2000 nieuwe allochtone vecht- en krachtsporters, die in georganiseerd verband sporten;
- *op impactniveau*
 - bevorderen van de integratie van allochtone jeugd;
 - vergroten van weerbaarheid en gevoel van zelfcompetentie bij allochtone jeugd;
 - verminderen van problematisch agressief gedrag bij allochtone jeugd;
 - verbeteren van het imago van de vecht- en krachtsport en de maatschappelijke meerwaarde ervan promoten.

De KNKF voert zelf het (kwantitatief) onderzoek naar outputresultaten.

Het Mulier Instituut – voor sociaalwetenschappelijk sportonderzoek – is aangetrokken voor het meten van de naar de resultaten op impactniveau (kwalitatief onderzoek).

Het onderzoek van het Mulier Instituut

Omdat het project *Vechten voor je toekomst* raakvlakken heeft met *Tijd voor vechtsport* is er een gesprek gevoerd met een medewerkster van het Mulier Instituut over de tussenrapportage met voorlopige uitkomsten van het kwalitatief onderzoek.²¹

Interviews en participerend onderzoek

Het onderzoek van het Mulier Instituut bestaat uit drie delen:

- Vragenlijsten voor jongeren tussen 12 en 18 jaar.
- Participerend onderzoek
- Interviews met ouders van kinderen onder de 12 jaar.

18 Zie: <http://www.meedoenallochtonejeugddoorsport.nl> en http://www.tijdvoorvechtsport.nl/tijd_voor_vechtsport.

19 Zie: http://www.tijdvoorvechtsport.nl/tijd_voor_vechtsport

20 Zie: voetnoot 1 en http://www.tijdvoorvechtsport.nl/tijd_voor_vechtsport/voor_wie

21 Deze tussenrapportage wordt in januari 2010 gepresenteerd en gepubliceerd en kon helaas niet eerder aan ons beschikbaar worden gesteld.

Er zijn intussen 400 vragenlijsten afgenomen onder jongeren (schriftelijk, anoniem) die wel of geen vecht- of krachtsport beoefenen. Onder de respondenten waren opvallend veel beginnende sporters. Voor het participerende onderzoek zijn zeven medewerkers van het Mulier Instituut gedurende een aantal maanden lid geweest van een sportclub en hebben daar deelgenomen aan vecht- of krachtsporttrainingen. Hun data verzamelden ze door met jongeren samen te trainen, door hen te observeren en door informele gesprekken met ze te voeren.

Helaas zijn de verzamelde gegevens nog niet beschikbaar.

In het gesprek tussen de medewerkers van ACB Kenniscentrum en het Mulier Instituut over het onderzoek, kwamen echter voor ons eigen project *Vechten voor je toekomst* interessante en relevante punten naar voren. Ze worden daarom nu kort weergegeven.

Populariteit van vechtsporten

Van alle vechtsporten zijn Thai- en Kickboksen verre uit het populairst bij twee groepen: bij jongeren en bij allochtonen (zowel jongeren als ouderen). Een belangrijke reden hiervoor is gelegen in de status van de sport (het is stoer om een harde sport te beoefenen), die bovendien verhoogd wordt door het relatief grote aantal Nederlandse allochtone en autochtone 'helden' in het K-1-circuit.²²

Een andere reden is het wedstrijdelement dat deze sporten kennen. De sporters uit de hierboven genoemde twee groepen willen graag winnen en dus ook graag aan wedstrijden deelnemen.

Mogelijk komt de keus voor Thai- en Kickboksen ook voort uit de behoefte om andere, mindere kwaliteiten en capaciteiten te compenseren.

Sociaal milieu

Thai- en kickboksen blijkt vooral erg populair onder allochtonen en jongeren uit lagere sociale milieus.

Vechtsportverenigingen t.o.v. traditionele sportverenigingen

Allochtone jongeren beoefenen vaker een vecht- of krachtsport dan een andere sport. Dit heeft vooral te maken met de organisatie van de sportschool en de trainingen. Ten opzichte van de traditionele verenigingen (denk aan de voetbalclub, de zwemvereniging, et cetera) zijn vecht- en krachtsportscholen lossier georganiseerd. Ze bieden de mogelijkheid om een flexibel lidmaatschap aan te gaan (bijv. voor een hele week, of enkele maanden en op uiteenlopende dagen, in plaats van een jaarlidmaatschap en een vaste trainingsavond en –ploeg). Er is nauwelijks sprake van een 'verenigingsleven' en is er is hoegenaamd geen 'verenigingsstructuur'. Tegelijkertijd vormen de leden en gebruikers van de *gyms* vaak een hechte sociale gemeenschap (ondanks dat het geen vereniging in traditionele zin is).

Het is gemakkelijk om je vrienden een keer mee te nemen. De vechtsportscholen zijn laagdrempelig. De trainingen hebben een hele duidelijke structuur en in de centra gelden duidelijke regels. De trainers en sportschoolhouders zijn streng en het lijkt erop dat met name allochtone jongeren deze strengheid erg waarderen. Het biedt hun structuur en de structuur roept discipline op.

²² K-1 is een 'mixed martial arts' vechtsport. Hierbij worden technieken uit onder andere karate, kungfu en kickboksen gecombineerd. Elk jaar vindt in Japan de World Grand Prix plaats, waaraan de acht beste K-1vechters van de wereld uitmaken wie de allerbeste is en zich King' mag noemen.

Opvallend is het grote aantal succesvolle allochtone en autochtone Nederlanders in de K-1-wereld.

Meisjes

Allochtone meisjes zijn duidelijk ondervertegenwoordigd bij de vechtsporten.²³ En een deel van de meiden die wel actief zijn op dit gebied, stopt rond de pubertijd. Mogelijk is dit een gevolg van bezwaren uit de familiekring.

Er zijn centra die speciale uren en aparte lessen voor vrouwen en meisjes aanbieden. Dit zijn er echter niet veel.

Tijd voor vechtsport voor meisjes

Het project *Tijd voor vechtsport* loopt in 2010 af. De KNKF onderzoekt of een vervolgproject, specifiek gericht op allochtone meiden, haalbaar is.

Imago van de vechtsport

De oosterse vechtsporten, met een duidelijke filosofie, hebben een minder negatief imago dan de westerse 'harde' vechtsporten. Deze laatste worden meer geassocieerd met agressie en met criminaliteit. Volgens de medewerker van het Mulier Instituut is dit niet terecht.

Imago van de sportschool

Er moet niet gekeken worden naar het type vechtsport, maar veel meer naar het type sportschool en de rol en houding van de trainers. Hangt er een vriendschappelijke sfeer, is iedereen welkom, is er sprake van de eerdergenoemde sociale gemeenschap? Zijn er regels, zij die duidelijk en worden ze consequent toegepast? Zijn de trainers oprecht en discrimineren ze niet? Hoe denken zij over 'gevecht' en 'geweld'. Zien de trainers zichzelf naast vechtsportdocent ook als opvoeder en bemoeien ze zich nauwer met de jongeren?

Deze factoren zijn veel meer van invloed op het gedrag en de ontwikkeling van jongeren, niet het type sport dat ze gekozen hebben.

Rolmodellen

Bij identiteitsontwikkeling van jongeren nemen rolmodellen een belangrijke plaats in. Rolmodellen zijn mensen die een voorbeeldfunctie hebben voor jongens en meisjes, op wie ze willen lijken en met wie ze geassocieerd willen worden.

In de vechtsport spelen succesvolle allochtonen uit het K-1-circuit een grote rol voor de jongeren; ze willen net zo goed worden als hun helden, hetzelfde succes bereiken en de bijbehorende status krijgen. Een groot deel van de jongens en meisjes is bereid daar keihard voor te werken.

Ook allochtone trainers fungeren als rolmodel. De jongeren kunnen zich makkelijker met hen identificeren dan met autochtone trainers die op hun beurt de achtergrond van jonge allochtone sporters kennen. Ze voelen zich vaak meer verantwoordelijk voor hun wel en wee en vervullen vaak een vader- of moederrol. De jongeren blijken een groot vertrouwen in hun trainer te tonen en zijn sterk geneigd hun adviezen op te volgen. Als in een vechtsportschool allochtone trainers – bij voorkeur met een eigen succesvolle carrière in de sport – rondlopen, zal dat nieuwe leden met dezelfde etnische achtergrond aantrekken.

23 Deze ondervertegenwoordiging geldt overigens bij alle sporten. [RvdP]

Uitval en doorstroming

De onderzoeker van het Mulier Instituut heeft geconstateerd dat er een groot verloop is onder de jonge sporters. Hiervoor zijn diverse redenen.

Veel jongeren kiezen voor een vechtsport op basis van het imago²⁴ dat de sport bij hen heeft en het beeld dat ze ervan hebben voordat ze aan de trainingen beginnen. In de praktijk valt dan soms tegen, met het gevolg dat de jonge sporters afhaken.

In het verlengde van bovenstaande blijkt ook dat sommige jongeren de hardheid van de gekozen vechtsport nog al eens onderschatten en vrij snel tegen hun eigen grenzen aanlopen. Ook dit is een reden om op te houden.

De wat succesvollere en carriërbewuste jongens en meisjes zien zich soms genoodzaakt over te stappen naar een ander centrum, of naar een andere vechtsport, omdat die meer kansen en mogelijkheden biedt.

Ook bij *Tijd voor vechtsport* is gebleken dat er op een bepaalde leeftijd nieuwe uitdagingen komen (vriendinnetjes, computer, opleiding) die interessanter of belangrijker zijn dan sport.

En wat meiden betreft: veel meisjes in de puberleeftijd haken af. Mogelijk is dit vanwege opgeworpen door belemmering van huis uit.

Conclusie

Allochtone jongeren kiezen eerder voor een vechtsport dan voor een andere sport, en daarbij gaat hun voorkeur uit naar de sporten thai- en kickboksen.

De sfeer in de *gym*, de rol, houding en voorbeeldfunctie van de trainer speelt een erg grote rol voor de motivatie, de ontwikkeling en het (sport)succes van jongens en meisjes en daarmee het imago van de sport.

Nota bene

In het kader van *Tijd voor Vechtsport* zijn er drie opleidingstrajecten ontwikkeld voor vechtsport-trainers die binnen hun vereniging met (allochtone) jongeren aan de slag willen gaan.

De opleiding 'Docent Weerbaarheid en Agressieregulatie (DWA)' start voor de laatste keer in februari 2010. In principe is deze opleiding – met een omvang van ongeveer 160 studie-uren – alleen toegankelijk voor trainers in de aan *Tijd voor Vechtsport* deelnemende gemeentes en sportscholen. Mocht er echter een plek vrij zijn, dan kan elke andere vechtsportleraar die een preventie- of zorgtraject voor jongeren wil opzetten, tegen betaling meedoen.

De tweedaagse cursus 'Pedagogische en didactisch verantwoord vechtsportonderwijs voor allochtone jongeren', wordt in 2010 niet meer aangeboden.

Het derde traject, 'Zelfontwikkeling van de vechtsport in het kader van het sport-zorgproject' is alleen toegankelijk voor wie de eerdergenoemde delen heeft gevolgd.

Informatie over de opleidingen is te krijgen bij dhr. Milan Somers, teamleider en coördinator opleidingstrajecten *Tijd voor Vechtsport*, via: 06-41508900 of somers@knkf.nl.

24

Voor de jongeren hebben veel vechtsporten juist een positief imago; bizar genoeg zijn dit vaak de sporten die door de buitenwereld het negatieve label 'agressief en crimineel' krijgen opgeplakt.

In de voorgaande hoofdstukken zijn jongeren en trainers aan het woord geweest over vechtsporten. Er is besproken of het beoefenen van deze sporten meerwaarde heeft voor opgroeiende (allochtone) jeugd of dat het juist een negatieve invloed op hen uitoefent.

Ook in de literatuur – en in de vele onderzoeken die eraan ten grondslag hebben gelegen – zijn dit de belangrijkste vragen: is vechtsport goed, of is het eerder slecht voor kinderen en jongeren? Worden ze er agressief (of agressiever) van of helpt het hen juist hun felheid en andere emoties in te kaderen en te beheersen?

In dit hoofdstuk staan deze en andere zaken, bezien vanuit de literatuur, centraal.

Sport en vechtsport

Er zijn veel mensen in de leeftijd tussen 15 en 79 jaar die nooit of hooguit één keer per jaar sporten²⁵. Dit betreft 37% van de autochtone en 50% van de niet-westerse allochtone Nederlanders. Degene die wel sporten doen dat redelijk intensief: 56% van de autochtonen en 43% van de allochtonen doet dat minimaal een keer per week.²⁶

Allochtonen doen meer aan teamsport dan autochtonen: 15% versus 10% (15-79-jarigen). De meeste mensen prefereren echter een solosport, respectievelijk 35% en 48%. Vrouwen sporten iets vaker individueel dan mannen; ze doen echter veel minder vaak mee aan teamsporten.²⁷

Fitness en aerobics veruit het populairst bij solosportende allochtonen.

Er is een klein verschil in sportdeelname onder jongeren van 15 tot 19 jaar: 75% autochtonen tegen 70% allochtonen. Het verschil in lidmaatschap van een sportvereniging is beduidend groter: 61% van de autochtonen is lid, van de allochtonen 48%.²⁸

Vechtsport

Vecht-, kracht- en zelfverdedigingsporten zijn populair in Nederland, vooral onder kinderen en jongeren. De belangstelling is even groot onder autochtone als allochtone jeugd.²⁹ Deze gelijke interesse geldt echter vooral voor de jongens. Uit het onderzoek van Elling in 2001 blijkt de verhouding van sportende allochtone en autochtone meisjes ongeveer 1:2 te zijn, waarbij met name de deelname van Turkse meiden bijzonder laag is.³⁰

Vechtsporten zijn na voetbal de meest populaire georganiseerde sport.³¹ Cijfers uit 2007 laten zien dat in dat jaar 9% van alle jongeren tussen 6 en 19 jaar een vechtsport beoefende.³²

Vechtsport geeft jeugdigen 'de spanning die ze op die leeftijd zoeken'.³³

De meeste kinderen in de basisschoolleeftijd kiezen niet bewust voor een vechtsport; ze worden geïntroduceerd door leeftijdgenootjes, komen er mee in aanraking door familieleden of worden door hun ouders naar een sportschool gestuurd.³⁴

25 Het begrip sporten omvat hier ook fietsen en wandelen.

26 Kamphuis, C. & Dool, R. van den (2008): p. 81.

27 Kamphuis, C. & Dool, R. van den (2008): p. 86-87.

28 Kamphuis, C. & Dool, R. van den (2008): p. 93-94.

29 Elling, A. & Wisse, E. (2009).

30 Namelijk 18%. Vergelijk Marokkaanse en Surinaamse meisjes: 40%. Zie: Elling, A. (2001): p.22.

31 Theeboom, M. (2002): p.72.

32 Kamphuis, C. & Dool, R. van den (2008): p. 84.

33 Ghoudani, N. (2009): p.1.

34 Theeboom, M. (2001): p. 46-47 en p. 55.

Ook de wat oudere allochtone jeugd maakt op deze wijze kennis met de vechtsport. Daarnaast worden zij beïnvloed door de media: de jongeren zien succesvolle allochtone vechtkampioenen als hun 'zwarte' helden en daarmee als hun grote voorbeeld. En ze dromen ervan net als zij een professionele carrière op te bouwen en net zo beroemd te worden.³⁵

Aantrekkingskracht van harde vechtsporten

De 'harde' vechtsporten boksen, kickboksen en Thai-boksen oefenen op allochtone jongeren een grotere aantrekkingskracht uit dan de minder harde (oosterse) soorten.³⁶ Ook worden deze harde disciplines relatief vaker door allochtonen dan door autochtonen beoefend. Hoe komt dit?

Bedreiging en identiteit

Lagendijk (1991) legt uit dat groepen die zich bedreigd of achtergesteld voelen in een (vreemde) samenleving een middel zoeken om dat te compenseren. Vechtsport kan dat middel zijn: het biedt jongeren de mogelijkheid om zich te manifesteren en om individuele fysieke kwaliteiten als weerbaarheid, kracht en vechtervermogen te verwerven. Hieraan voegt hij toe dat bedreigde en achtergestelde allochtone groepen hun etniciteit in combinatie met vechtsport gebruiken, enerzijds om verzet te tonen en anderzijds om een eigen rol in maatschappij te creëren. Zo kunnen ze hun identiteit ontwikkelen.³⁷

'Boksen wordt niet alleen gezien als vechten, het is vooral een kwestie van vechter zijn.'³⁸

Status, prestige, respect en geld

De gemeenschappelijke ervaring (bedreiging, achterstelling) van de jongeren leidt tot een grote saamhorigheid. Maar dit leidt vervolgens ook weer tot onderlinge concurrentie en daarmee tot een status- en prestigestrijd.³⁹ Vechtsport biedt de fysieke en psychische ruimte die strijd aan te gaan.

Een sport als Thai-boksen 'met een twijfelachtige reputatie in Nederland, maar met een grote aantrekkingskracht op jongeren [...] vanuit de onderkant van de maatschappij', biedt hen de kans om 'aanzien en respect [...] te verwerven', aldus Ghoudani.⁴⁰

De auteur voegt er aan toe: 'En geld'. Want wie een succesvolle carrière weet op te bouwen in de wereld van de – met name harde – vechtsporten, zit financieel gezien op rozen.

Waarschuwing

De vraag is of het beoefenen van de harde varianten geschikt is voor jeugd van alle leeftijden. Er worden zelden leeftijdsgrenzen gesteld.⁴¹ In de literatuur wordt bevestigd dat dat ook eigenlijk niet nodig is, mits er aan duidelijke voorwaarden wordt voldaan: er moet een goede jeugdgerichte begeleiding geboden worden door de trainers, en kinderen mogen niet te snel de ring in worden gestuurd om wedstrijden te vechten.⁴²

35 Elling, A. (2001): p.21.

36 Over de 'extreem harde vechtsporten' free fight /MMA en cage fight (kooigevecht) wordt in de literatuur nog nauwelijks gesproken. Op internet wordt er wel over gepubliceerd (soms met levensecht beeldmateriaal) en gediscussieerd.

37 Lagendijk, E. (1991): p 54-56.

38 Theeboom, M. (2002): p. 74.

39 Lagendijk, E. (1991): p 58.

40 Ghoudani, N. (2009): p.1.

41 Twee van de in hoofdstuk 3 beschreven sportscholen hanteren een leeftijdsgrens bij MMA (≥ 18 jaar) en Wing Chun (≥ 15 jaar), respectievelijk vanwege de hardheid van de sport en het vereiste geestelijke ontwikkelingsniveau. [RvdP]

42 Chellak, R. & Smets, P. (2009) en Engelen, M. van (2009).

Vechtsport voor een bepaald type jongeren?

Is het nu een bepaald type jongeren dat voor vechtsport kiest? Zijn er in algemene zin achtergrondkenmerken van jeugdige vechtsporters te benoemen?

Lage sociale klasse

Elling (2001) ziet dat jongeren – zowel autochtone als allochtone – die tot een lage sociale klasse behoren hun zelfwaardering en sociale status ontleen aan fysieke competentie in de sport.⁴³

Dit sluit aan bij het hierboven geschetste beeld dat het beoefenen van een vechtsport mogelijk een reactie is op en compensatie biedt voor de negatieve waardering die de maatschappij aan bepaalde groepen toekent.

Het blijkt dat veel jongeren uit de lagere sociale klassen, als ze sporten, bij voorkeur een vechtsport beoefenen. Hun keuze zou vanuit bovenstaande verklaard kunnen worden.

Agressieve jongeren

Centraal in de hele vraagstelling rond de maatschappelijke aanvaardbaarheid van het beoefenen van vechtsporten door jongeren is de vraag of vechtsporten agressief opwekt of aanwakkert, of dat degenen die voor deze discipline kiezen van nature feller (agressiever) zijn dan kinderen die voorkeur hebben voor zoiets als badminton, waterpolo of atletiek.

De laatste aanname klinkt plausibel: wie letterlijk een vechtersmentaliteit heeft, over een zekere mate van felheid of agressie beschikt en bovendien fysiek contact niet schuwt, zal voor een sport kiezen die bij zijn of haar karakter past. *Vechtsporten* voldoen hier wellicht aan.

Eenzijds wordt in de literatuur duidelijk weergegeven dat er een zekere samenhang is tussen vechtsport en agressie. Maar op de vraag hoe die relatie precies is, is volgens professor Marc Theeboom geen eenduidig antwoord te geven. Er zijn namelijk nog steeds geen echte (wetenschappelijk onderbouwde) inzichten over het effect van vechtsportbeoefening bij (bepaalde) jongeren.⁴⁴

Daarentegen wordt er her en der wel opgemerkt dat vechtsporten grote aantrekkingskracht hebben op personen die van zichzelf agressief zijn⁴⁵ en dat vechtsporten 'minder onschuldig zijn dan je denkt'.⁴⁶ En hierom is men wel heel stellig over de rol en houding van de trainer: die is cruciaal in (de begeleiding van) de ontwikkeling van de vechtsportende jeugd. 'Er bestaan geen goede of slechte vechtsporten. Er bestaan wel goede of slechte leraren.'⁴⁷ Zij zijn degenen die jongeren op een verantwoorde manier moeten leren omgaan met agressiviteit – of die nu opgeroepen wordt door de vechtsport of erdoor wordt versterkt.

Kwetsbare en delinquente jongeren

Voor de kwetsbare en delinquente leeftijdsgenoten van de 'agressieve jongeren', geldt eigenlijk hetzelfde. Ook de vraag of maatschappelijk kwetsbare jongeren eerder zullen kiezen voor specifieke 'hardere' vechtsporten en of deze jongeren op een andere manier buiten de sportzaal met de geleerde technieken omgaan in vergelijking met andere jongeren blijft vooralsnog onbeantwoord, constateert Theeboom (2002).⁴⁸

En over jonge delinquenten zegt hij: 'Het is dus ook mogelijk dat bepaalde sporten een grotere aantrekkingskracht zullen uitoefenen op meer delinquente jongeren, zonder dat de beoefening van deze sporten zelf zal bijdragen tot een verhoging van de delinquentie.'⁴⁹

43 Elling, A (2001): p.20-21.

44 Theeboom, M. (2002): p. 74.

45 Heidinga, G. (2008): p 5.

46 Sleijfer, J. (2005): p.35.

47 Theeboom, M. (2001): p. 45.

48 Theeboom, M. (2002): p. 74.

49 Theeboom, M. (2002): p. 73.

Jongeren met gedragsproblemen

Interessant in dit kader is dat aan jongeren die wegens overmatig agressief gedrag met de politie in aanraking zijn gekomen door de rechter een leerstraf kan worden opgelegd. Het is vervolgens aan de Raad voor de Kinderbescherming om vast te stellen hoe die leerstraf eruit ziet. In de 'Landelijke menukaart leerstraffen en gedragsinterventies 2009' staat de WSART groepstraining⁵⁰ opgenomen als (voorlopig erkend) programma om agressie te reguleren. Een deel van de training kan worden uitgevoerd in samenwerking met vechtsportscholen.

In 2009 heeft de Raad daadwerkelijk aan jeugdrechters geadviseerd om bovenmatig agressieve jongeren een leerstraf in de vorm van een 'Training Agressiebeheersing' op te leggen.

Naast deze strafmaatregel bestaat er een Reboundvoorziening. In het vorige hoofdstuk is dit al even aan de orde gekomen. Het reboundprogramma biedt 'leerlingen met gedragsproblemen voor wie de zorg van de school niet langer toereikend is'⁵¹ een tijdelijke opvang gedurende de schooluren. In het programma zijn er naast onderwijs en gedragsbeïnvloeding diverse andere activiteiten. Sport is er hier een van en wordt ingezet om overtollige energie kwijt te raken maar ook om het hoofd leeg te maken om ruimte te creëren om lesstof beter op te kunnen nemen. Zoals uit de interviews met de sportscholen bleek wordt er vechtsport aangeboden aan reboundjongeren.

Verschillen tussen jonge allochtone en autochtone vechtsporters

In de trainingsaanpak wordt over het algemeen geen verschil geconstateerd.

Een vechtsporttrainer in het onderzoek van Theeboom (2001) stelt echter twee verschillen vast: allochtone kinderen hebben een groter competitiegevoel dan hun autochtone leeftijdsgenoten en hun ouders hebben hogere prestatieverwachtingen.⁵²

En het ministerie van VWS adviseert in de nota 'Programma Meedoen allochtone jeugd door sport 2006-2010' aan verenigingen om bereid te zijn 'het sportaanbod beter te laten aansluiten bij de beleving en herkenbaarheid van deze doelgroep'. Belemmerende factoren voor de allochtone jeugd zijn, aldus de nota, onder andere (gebrek aan) toezicht, (geen) gelegenheid om (apart) te kleden en te douchen, en de aankleding en muziek in de kantine.⁵³

Allochtone meisjes

Allochtone meisjes hebben een voorkeur voor individuele sporten. Ze nemen erg weinig deel aan sportactiviteiten in verenigingsverband, en dus ook aan georganiseerde vechtsporten. Voor een groot deel is dat te wijten aan het uitblijven van toestemming van hun ouders (en andere familieleden).

Hier moet verandering in komen vindt het ministerie van VWS en om dat te bewerkstelligen zal er veel aandacht moeten zijn voor een (sociaal) veilige omgeving en moet sporten 'in eigen kring' soms (tijdelijk) mogelijk worden gemaakt.⁵⁴

De trainer en de sportschool

In de literatuur wordt klip en klaar gesteld dat de rol en de taak van de trainer essentieel zijn. Terwijl er volgens de schrijvers een zekere samenhang bestaat tussen vechtsport en agressie, is de wijze waarop die samenhang vorm krijgt voor een zeer groot deel afhankelijk van hoe de trainer met de sport en de sporters omgaat. De begeleiding is kortom belangrijker is dan de sport zelf. Want: 'Onder begeleiding van de juiste leraar werkt het beoefenen van kickboksen agressie en het afglijden in een criminele circuit tegen.'⁵⁵

50 Zie: www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=176

51 www.nji.nl/eCache/DEF/1/10/562.html

52 Theeboom, M. (2001): p. 43.

53 http://www.minvws.nl/images/meedoen_tcm19-98754.pdf : p.5.

NB. Het betreft hier alle mogelijke sportverenigingen.

54 http://www.minvws.nl/images/meedoen_tcm19-98754.pdf: p.5.

55 Heidinga, G. (2008): p 3.

Maar: 'Bij onprofessionele instructie kan vechtsportbeoefening echter ookaverechts werken.'⁵⁶
De rol en taken van de trainer worden hieronder verder toegelicht. Eerst staan we kort stil bij twee gerelateerde punten: het sociaal klimaat in de sportschool en het plezier van jonge sporters.

Sociaal klimaat

De positieve of negatieve effecten van het beoefenen van een vechtsport worden mede bepaald door het sociaal klimaat binnen de sportgroep of de sportschool.⁵⁷

Er moet vooral sprake zijn van een 'niet-macho-omgeving'.⁵⁸ Een ontspannen sfeer is van belang, iedereen moet zich welkom voelen, medewerkers (trainers, kantinepersoneel, e.d.) moeten een klantvriendelijke en sociale uitstraling hebben en bereid zijn een praatje aan te knopen met de (jonge) sporters.

Het is heel belangrijk dat de vechtsportschool duidelijke gedragsregels stelt, dat die gelden in alle aanwezige ruimtes (de trainingszaal, de kleedruimtes, de kantine, etc.) en dat die strikt nageleefd worden. En het ministerie van VWS adviseert sportscholen: 'Zorg dat uitwassen (discriminatie, incidenten) onmiddellijk worden aangepakt.'⁵⁹

Plezier in sport

De jonge kinderen (8-12 jaar) in het onderzoek van Theeboom (2001) gaven heel duidelijk te kennen dat plezier in de sport voor hen de belangrijkste reden is om te blijven sporten. Hierbij bleek dat de mate van plezierbeleving (en dus de motivatie om te blijven sporten) sterk afhankelijk was van hun leraar of lerares. Het ging hierbij om zaken als: de manier van lesgeven en de afwisseling van oefeningen maar ook om de hoeveelheid individuele aandacht de kinderen kregen, de mate waarin hun prestaties werden gewaardeerd en of de trainer ook met hen over persoonlijke dingen wilde praten.⁶⁰

De trainer: Sportgerelateerde taak

Trainers zijn op de eerste plaats vechtsportdocenten en ze hebben dus de taak om de jeugd vechtsporttechnieken te leren en hen vertrouwd te maken met de daarbij de bijbehorende filosofische uitgangspunten, regels en gedragscodes.

Naast doceren van technieken werkt de trainer met de jongeren ook aan verbeteren van de conditie en vergroten van kracht. De docent moet hen ook gelegenheid bieden om zich op een veilige manier af te reageren.

Sommige jeugdigen leren door de vechtsport wennen aan en omgaan met lichamelijk contact – lang niet voor iedereen even vanzelfsprekend – en ze hebben daarvoor specifieke begeleiding bij nodig van de trainer.

De trainer: Pedagogische taak / Opvoeder

Iedereen is ervan overtuigd dat trainers naast hun taak op zuiver vechtsportgerelateerd terrein een belangrijke pedagogische of opvoedende taak hebben. Ze hebben bijvoorbeeld volgens Heidinga (2008) 'een verantwoordelijkheid om een gedegen begeleiding te bieden in gedrag, binnen en buiten de sportschool'.⁶¹

Vechtsportdocenten moeten jongeren de volgende dingen leren omgaan met agressie, conflictsituaties, groepsprocessen en winst- en verliessituaties. Ze moeten hen verantwoordelijkheidsgevoel, eigenwaarde, discipline, respect en assertiviteit bijbrengen. En ze dienen waarden en normen over te dragen.⁶²

56 Sleijfer, J. (2005): p.35.

57 Elling, A. & Wisse, E. (2009): p.3-4.

58 Sleijfer, J. (2005): p.34-35; Endresen, I.M. & Olweus, D. (2005).

59 http://www.minvws.nl/images/meedoen_tcm19-98754.pdf: p.5.

60 Theeboom, M. (2001): p. 30-32.

61 Heidinga, G., (2008): p 5.

62 Heidinga, G. (2008): p 5; Theeboom, M. (2001): p.40-41 en p. 51.

De trainers moeten zelf het goede voorbeeld geven, overschrijding van regels en het gebruik van geweld straffen en goed gedrag belonen, en een niet-machohouding aannemen.

Tot slot is het belangrijk dat er wordt gepraat met de leerlingen. De gesprekken kunnen over de sport zelf, het gedrag van de jongeren binnen en buiten de sportschool gaan, maar ook over huiswerk, op tijd komen, je spullen opruimen, en dergelijke zaken.

Trainers nemen met hun pedagogische missie een deel van de opvoedtaak van ouders over.

De trainer: Maatschappelijke taak

Sommige vechtdocenten zijn bewust jeugdtrainer geworden omdat ze de achtergestelde situatie van jongeren wilden verbeteren. Anderen vinden dat ze de maatschappelijke taak hebben om hen van de straat te houden.

Trainers kunnen de jeugd helpen beter te functioneren in de maatschappij door bijvoorbeeld ook te letten op 'kleine dingen als op tijd zijn en afspraken nakomen'.⁶³

Eerder is geconstateerd dat vechtsport een grote aantrekkingskracht heeft op maatschappelijk kwetsbare jongeren. Velen zien hierin een gevaar maar er schuilt ook een groot voordeel in: het stelt begeleiders in staat 'om deze groep te kunnen aanspreken en met hen op regelmatige basis te kunnen samenwerken'.⁶⁴

Rolmodel

In een interview vertelt wereldkampioene kickboksen Soumiya Abalhaja dat zij het fijn vindt een voortrekkersrol te kunnen innemen. Dankzij haar gaan steeds meer Marokkaanse meiden kickboksen. En zij ziet dat als een goed ontwikkeling.⁶⁵

Ook Sleijfer (2005) onderschrijft de meerwaarde van een rolmodel wanneer de docent 'zich bewust is van zijn of haar voorbeeldfunctie' en werkt met 'een lesprogramma dat maatschappelijke normen en waarden integreert'. Hiermee kunnen jongeren sociaal gewenst gedrag ontwikkelen.

Andersom kunnen docenten door als negatief rolmodel fungeren, antisociaal gedrag in de hand werken. Dit leidt er dan toe dat jongeren hun in de sportschool geleerde kwaliteiten (fysieke kracht en vechttechnieken) ook buiten de gym willen gebruiken. De macho-omgeving van de sportschool wakkert gewelddadig en agressief gedrag aan.⁶⁶

Kenmerken / Vereisten

Om de vechtsport 'gezond' te houden en jeugdige beoefenaars ervan goed te begeleiden zijn er gekwalificeerde trainers nodig. Volgens verschillende schrijvers moeten zij over diverse kwaliteiten beschikken.

Biesta e.a. (2003) schrijven bijvoorbeeld dat een vechtsportleraar goede communicatieve relaties moet weten op te bouwen binnen zijn trainingsgroep om zo antisociaal gedrag te verminderen en prosociaal gedrag binnen de sport te doen toenemen. Ook moet hij/zij een veilige basis kunnen bieden en ten alle tijden fair play voorstaan.⁶⁷

Volgens anderen is openheid van geest vooral belangrijk: een goede trainer staat open voor informatie en suggesties van anderen, praat veel met de jonge sporters, houdt rekening met hun omstandigheden en communiceert met ouders.⁶⁸

63 Ghoudani, N. (2009): p.2.

64 Theeboom, M. (2002): p. 79.

65 Ghoudani, N. (2009): p.1.

66 Sleijfer, J. (2005): p.34.

67 Biesta, G., e.a. (2003).

68 Chellak, R. & Smets, P. (2009): p.1; Theeboom, M. (2001): p.51.

De trainer moet waarden en normen overdragen en jongeren leren omgaan met agressie, conflictsituaties, met winst en verlies. Ook moet hij/zij goed weten wat de effecten zijn van straffen en belonen en goed kunnen inschatten wanneer de een en wanneer de ander het beste kan worden ingezet. En de sportleraar laat vanaf het begin duidelijk weten: ik ben de baas. En ik verwacht respect.⁶⁹ De trainer moet altijd zelf het goede voorbeeld geven.

Imago van de vechtsport

In de maatschappij heeft vechtsport een negatief imago: ze wordt geassocieerd met agressie en geweld.

De literatuur beaamt dat er een zekere samenhang is tussen vechtsport en agressie. De vraag is alleen *hoe* het verband is: maakt vechtsport mensen agressief/agressiever of kiezen mensen die van nature feller zijn juist voor een kracht- of vechtsport?

Dat is te wijten aan 'ignorance and misunderstanding' aldus Lu (2008).⁷⁰ En dit wordt onderschreven door Theeboom (2001): volgens hem zijn buitenstaanders vaak onbekend zijn met de culturele achtergrond van de sporten. Bovendien is de grote variatie aan vechtsport-disciplines voor hen erg verwarrend. Maar ze hebben toch een uitgesproken mening over de voor- en nadelen van de vechtsport. Verder speelt ook de voortgaande commercialisering een invloedrijke rol in de beeldvorming.⁷¹ (Helaas wordt er niet toegelicht hoe het een het ander beïnvloedt.)

En zo ontstaat het onjuiste beeld dat vechtsport altijd agressie opwekt of aanwakkert en tot geweld leidt. Maar er wordt ook toegegeven dat sinds het competitieve element in de vechtsport meer nadruk heeft gekregen, en de 'zachte' oosterse vechtsporten tot 'harde' varianten hebben geleid, de agressie is toegenomen.⁷²

Kwade reuk en vieze bijsmaak

Voorals kickboksen staat in een kwade reuk, want 'Vrijwel elke kickboksschool in Amsterdam heeft wel een paar ontspoorde leerlingen, die hun vechtkunsten inzetten voor een carrière op het verkeerde pad, of zich laten inhuren als portier van een louche uitgaansgelegenheid', aldus een artikel in Het Parool.⁷³ En hierom bepleit Heidinga (2008) – hij citeert met leesbare instemming Leon Verdonschot – een harde aanpak van iedere uitwas die de vechtsport besmet en 'de bijsmaak van penoze' geeft.⁷⁴

Een aantal schrijvers – die naast wetenschapper, onderzoeker en schrijver zelf vaak ook vechtsportbeoefenaar en/of trainer zijn – blijft daarentegen optimistisch.

Sleijfer (2005) zegt bijvoorbeeld dat kracht- en vechtsportoefening op zichzelf niet de oorzaak hoeft te zijn van agressief gedrag. Het klimaat in de school en de rol van de leraar of (combinatie van) andere factoren kunnen ongemerkt een rol spelen.⁷⁵

'Het beoefenen van een vechtsport is niet een oefening in geweld, maar een oefening in zelfbeheersing' (Heidinga, 2008).⁷⁶

69 Ghoudani, N (2009): p.2; Heidinga, G. (2008): p.3-5; Theeboom, M. (2001): p.51.

70 Lu, C. (2008): p.33.

71 Theeboom, M. (2001): p.5 en p.48.

72 Elling, A. & Wisse, E. (2009): p. 3.

73 Engelen, M. van (Het Parool 2009): p. 5.

74 Heidinga, G. (2008): p 3.

75 Sleijfer, J. (2005): p.34.

76 Heidinga, G. (2008): p.4.

'Kracht- en vechtsport is uitermate geschikt om jongens (en meisjes) te leren voor zichzelf op te komen en daarbij rekening te houden met de belangen van een ander' (Sleijfer, 2005).⁷⁷

En eerder zagen we al Theeboom (2002) over jonge delinquenten: 'Het is dus ook mogelijk dat bepaalde sporten een grotere aantrekkingskracht zullen uitoefenen op meer delinquentie jongeren, zonder dat de beoefening van deze sporten zelf zal bijdragen tot een verhoging van de delinquentie.'⁷⁸

Deze optimistische geluiden leiden dan tot de vraag: wat biedt de vechtsport jongeren? Welke meerwaarde heeft het volgens de literatuur?

Fysieke meerwaarde

Jongeren die een vechtsport beoefenen verbeteren hun motoriek, hun oog- handcoördinatie en hun conditie. Ook biedt het de mogelijkheid te wennen aan lichamelijk contact.

De fysieke inspanning is zowel lichamelijk als maatschappelijk voordelig: jongeren zijn na de training doodop, en dat weerhoudt hen ervan nog op straat te gaan hangen.

Jonge kinderen vinden het fijn over fysieke vaardigheden (techniek en kracht), met name om zich tegen pesten te beschermen.

To slot is voor jeugdigen uit met name de lagere sociale klasse, fysieke competentie erg belangrijk. Ze ontleneren er zelfwaardering en sociale status aan.⁷⁹

Psycho-sociale meerwaarde

Op de vraag of vechtsport goed is voor je geest, antwoordt Theeboom in een interview: 'Vechtsport is niet beter of slechter dan andere sporten. Een goede begeleiding voor de jongeren is bepalend.'⁸⁰

Als aan de juiste voorwaarden (goede begeleiding en sociaal klimaat) is voldaan dan biedt vechtsport het volgende: toename van mentale weerbaarheid, discipline, zelfbeheersing, respect, zelfverzekerdheid, zelfvertrouwen, assertiviteit, gevoel van competentie.⁸¹ Lu (2008) voegt er moed, zorg ('caring'), trouw, integriteit en voorzichtigheid ('prudence') aan toe.⁸²

Jongeren leren beter met elkaar om te gaan, contacten te leggen, voor zichzelf op te komen, conflicten op te lossen en afspraken na te komen. Ze leren hun agressie te beheersen, emoties te controleren en ze leren winnen en verliezen.⁸³

Lu (2008) noemt hierbij nog een aantal 'heilzame bijproducten': 'concentration, fitness, self-esteem, positieve attitude, and stress management.'⁸⁴

Maatschappelijke waarde

De belangrijkste maatschappelijke waarde die de vechtsport jongeren meegeeft is dat zij beter handelen in conflictsituaties, dat fysieke confrontatie wordt vermeden door assertief handelen.⁸⁵ 'De zekerheid van het zich kunnen verdedigen maakt dat je minder snel fysieke confrontatie aangaat. Hierdoor zijn beoefenaars van deze sporten in conflictsituaties beter in staat geweld te voorkomen', aldus de informatie van *Tijd voor Vechtsport*.⁸⁶ De 12 jarige Hassan verwoordt het zo: 'Vroeger werd ik vlug kwaad en zou ik direct vechten, maar nu probeer ik mij meestal in te houden.'⁸⁷

77 Sleijfer, J. (2005): p.35.

78 Theeboom, M. (2002): p. 73.

79 Elling, A (2001): p.20-21; Ghoudani, N. (2009): p.1; Heidinga, G. (2008): p.3; Theeboom, M. (2001): p.41 en p. 56.

80 Chellak, R. & Smets, P. (2009): p.1

81 Engelen, M. van (2009); Ghoudani, N. (2009); Heidinga, G. (2008); <http://www.tijdvoorvechtsport.nl>.

82 Lu, C. (2008): p.35.

83 Janssens, J. & Roques, C. & Verweel, P. (2005): p.13; Heidinga, G. (2008): p.3.

84 Lu, C. (2008): p.35.

85 Heidinga, G. (2008): p.1-2.

86 http://www.tijdvoorvechtsport.nl/tijd_voor_vechtsport

87 Theeboom, M. (2001): p.35.

Naast conflictvermijding en zelfbeheersing, is er een toename van algemene sociale vaardigheden: makkelijker contacten leggen, beter met elkaar en met anderen omgaan, omgaan met tegenslagen, etc.. Sommige trainers letten ook op 'kleine dingen zoals op tijd komen en afspraken nakomen'.⁸⁸ Allemaal zaken die nuttig en waardevol zijn voor de jongeren en hun deelname aan en rol in de maatschappij.

Janssens e.a. (2005) onderzochten de relatie tussen (actief) lid zijn van een sportvereniging en *sociaal kapitaal*. Ze ontdekten dat jongeren die georganiseerd sporten, meer sociale interactie hebben en sociale kennis en vaardigheden verwerven. Hierdoor hebben ze meer vertrouwen in de medemens en daarmee in de samenleving als geheel.⁸⁹

Sommige trainers hebben bewust voor het trainersvak gekozen om jongeren van de straat te houden.⁹⁰ Tot slot ziet Theeboom (2002) een positieve kans voor begeleiders voor de maatschappelijke kwetsbare jeugd waarop de vechtsport zo'n aantrekkingskracht uitoefent: het stelt hen in staat 'om deze groep te kunnen aanspreken en met hen op regelmatige basis te kunnen samenwerken'.⁹¹

Aanwas en uitval

Eerder is al aan de orde gekomen waarom kinderen en jongeren voor een vechtsport kiezen: ze raken erin geïnteresseerd en erbij betrokken door familieleden of vrienden of ze leren succesvolle sporters (de 'zwarte helden') kennen en willen net als zij worden.

Voor de overheid is dit blijkbaar niet voldoende; middels de stimuleringsmaatregel 'Meedoen allochtone jeugd door sport' en het uitvoeringsprogramma *Tijd voor vechtsport* moet er nieuwe aanwas komen voor sportverenigingen. Het ministerie van VWS benoemt een aantal succesfactoren om dit te bereiken. De voor dit onderzoeksverslag meeste relevante punten betreffen het stimuleren van deelname door allochtone meisjes en de aansluiting van het sportaanbod bij de beleving en herkenbaarheid van de doelgroep. Beide items zijn reeds eerder besproken. Daarnaast wordt er een goede introductie van de sport bij de doelgroep en de ouders bepleit, bijvoorbeeld via scholen.⁹²

Over voorkomen van uitval is eerder al iets gezegd, namelijk dat voor jonge kinderen het plezierbeleving bovenaan staat. Als de training leuk is en de trainer prettig, gaan kinderen graag door. Zo niet, dan stoppen ze. Uitval kan bij kinderen ook komen doordat ze gewoon de interesse in de betreffende sport verliezen of doordat vrienden stoppen (zeker als het juist de vrienden waren die hen hebben geïntroduceerd). Ook blijkt het zich pijn doen of verwonden een reden om te stoppen met vechtsporten.

Verder zijn er jongeren die gestraft worden – meestal na het schenden van de regels – met een tijdelijke stop of volledige uitsluiting.⁹³

Ouders

Samenwerking en goede communicatie met ouders is belangrijk om meerdere redenen. De impact van de pedagogische inzet van de vechtsporttrainers wordt vergroot als er overeenstemming is met het handelen van de ouders. Zo kunnen ouders en trainers samenwerken in de opvoedtaak. Daarnaast is gebleken dat allochtone ouders soms een grote druk op hun kinderen zetten omdat ze hoge prestatieverwachtingen hebben. Door goede communicatie met de ouders kunnen trainers dit tot gezonde proporties terugbrengen.⁹⁴

En ook om de drempel voor allochtone meisjes om te mogen sporten te slechten, is het belangrijk met ouders te communiceren.⁹⁵

88 Ghoudani, N. (2009): p.2.

89 Janssens, J. & Roques, C. & Verweel, P. (2005)

90 Theeboom, M. (2001): p.41.

91 Theeboom, M. (2002): p.79.

92 http://www.minvws.nl/images/meedoen_tcm19-98754.pdf: p.5.

93 Theeboom, M. (2001): p.30 en p.51.

94 Chellak, R. & Smets, P. (2009): p.1; Theeboom, M. (2001): p.53.

95 http://www.minvws.nl/images/meedoen_tcm19-98754.pdf: p.5.

Conclusie

Vechtsporten zijn favoriet, zowel onder autochtone als allochtone jongeren. Opvallend is dat relatief veel van hen tot een lagere sociale klasse behoren.

Onderzoekers erkennen dat er een samenhang bestaat tussen vechtsport en agressie: het beoefenen van een vechtsport kan agressie aanwakkeren of versterken. Vechtsport kan echter ook helpen om agressie te reguleren. Een en ander is echter sterk afhankelijk van de houding en inzet van de trainer en het sociaal klimaat in de sportschool. Wanneer deze goed zijn, biedt de vechtsport een duidelijke meerwaarde aan jongeren op fysiek, pedagogische en algemeen maatschappelijk terrein.

Het beeld bestaat dat jongeren die vechtsport bedrijven agressiever, delinquenter en/of kwetsbaarder zijn dan hun niet-vechtende leeftijdsgenoten. Hier is echter geen wetenschappelijk bewijs voor.

Allochtone jongeren en vechtsport

Over het aantal allochtone jongeren dat een vechtsport beoefend zijn geen harde cijfers bekend. Ook ons onderzoek heeft daar ook geen uitsluitsel over gegeven. De medewerkers van de vechtsportscholen weten niet exact hoeveel allochtone jongeren deelnemen aan hun trainingen. Etnische achtergrond speelt bij de sport geen rol en er wordt niet op afkomst geregistreerd. De genoemde aantallen allochtone sporters zijn dus gebaseerd op schattingen.

Uit onderzoek is wel bekend dat een groot aantal allochtone jongeren een vechtsport beoefent. Er is zelfs sprake van een toename, vooral onder Marokkaanse jongens en meiden. Volgens een van de bekende trainers van Nederland, Tom Harinck, kwamen er vroeger veel meer Surinamers naar de vechtsportschool. Zo'n tien jaar geleden werden ze opgevolgd door Turken. Nu zijn het vooral Marokkanen die komen trainen.⁹⁶

De deelname van allochtone jongeren aan de sport in het algemeen en vechtsport in het bijzonder hangt van verschillende factoren af. Uit de interviews en de literatuur blijkt dat het meedoen van allochtone jongeren aan de vechtsport sterk correleert met hun omgeving: het zijn vaak vrienden en familieleden die hen introduceren. Daarnaast spelen andere factoren een grotere of kleinere rol, met name bij de keuze voor het type vechtsport en de sportschool: de culturele en/of religieuze achtergrond van de jongere, zijn of haar sociaaleconomische situatie, de buurt- en wijkomgeving, de sfeer in de sportscholen en het aanbod.

Van grote invloed op de motivatie van allochtone jongeren om actief te blijven op sportgebied is de relatie tussen hen en hun trainer. Ook de toegankelijkheid van sportscholen speelt een grote rol. De toegankelijkheid van de sportscholen betreft hier twee belangrijke componenten, namelijk die van de voorzieningen en de samenstelling van het deelnemersveld.

De deelname van allochtone (moslim)meisjes blijkt toe te nemen naarmate de sportschool aparte trainingsruimte ter beschikking stelt. Omdat deze meisjes niet altijd samen met de jongens willen trainen is het voor hen belangrijk dat zij in de gelegenheid gesteld worden apart hun sport te beoefenen.

Veel allochtone meisjes worden gehinderd door de normen en waarden die thuis gelden. Deze zijn doorgaans cultureel en/of religieus bepaald. In nog heel wat families wordt het als abnormaal beschouwd dat een meisje aan sport doet of wil doen; ze moet zich veeleer richten op vrouwelijke zaken als het huishouden.⁹⁷ Ook wordt sport als gevaar gezien voor de maagdelijkheid van meisjes, en dit leidt nogal eens tot gedwongen uitval wanneer zij de puberteitleeftijd bereiken. Daarnaast is het voor velen onacceptabel dat islamitische vrouwen sporten in aanwezigheid van mannen – laat staan dat er sprake zou kunnen zijn van fysiek contact.

Vooral Marokkaanse en Turkse maar ook sommige Hindoestaanse meisjes en jonge vrouwen worden hierdoor belemmerd in hun sportdeelname.

Voor de allochtone jongens gelden andere aspecten. Hoewel enerzijds uit de interviews naar voren is gekomen dat etniciteit geen rol speelt, blijkt dat de deelname van allochtone jongens aan de sport groter is naarmate de sportschool 'gekleurder' is. Vooral voor Marokkaanse jongens is dit essentieel: zij zijn vaker vertegenwoordigd in de sportscholen met veel allochtone deelnemers.⁹⁸

96 Ghoudani, N. (2009).

97 Krouwel, A. & Boonstra, N (2001).

98 Let wel: dit hoeven niet per se andere Marokkanen te zijn, het kunnen juist ook jongeren met een andere etnische achtergrond zijn.

De geïnterviewde jongeren zijn overigens van mening dat het geen probleem is om met autochtone jongeren te sporten. Integendeel. Ze vinden het juist goed, omdat het soms de enige plek is waar ze 'witte' leeftijdsgenoten ontmoeten.

Opvallend is dat jongeren die voor vechtsport kiezen gemiddeld genomen vrij laag opgeleid zijn en veelal in de lagere sociale klassen verkeren. Tegelijkertijd valt op dat de 'hardere' vechtsporten goed scoren bij de allochtone jeugd. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het compensatie biedt voor hun beperkte studiercarrière. Bovendien zou hun prestige en status geven binnen de eigen sociale groep.

Voor de jongeren is vechtsport een uitstekende manier om aan hun fysieke ontwikkeling te werken. Daarnaast draagt de sport bij aan het vergroten van hun zelfwaardering, zelfbeheersing en weerbaarheid en fungeert het als uitlaatklep.

De gangbare opinie is dat er een relatie is tussen vechtsport en agressie. Op de vraag wat agressie hierbij inhoudt, hoe lineair die relatie is en in welke mate dit positief of negatief van invloed is op het gedrag van (allochtone) jongeren, kan - ook vanuit de wetenschap - echter geen eenduidig antwoord worden gegeven.

De vechtsportscholen

Sportscholen zijn naast trainingscentra ook ontmoetingsplekken. Jeugdige sporters kunnen hier met leeftijdsgenoten, die ze via school of andere activiteiten niet tegenkomen, in contact komen. Gyms kunnen meer jongeren aantrekken door een verscheidenheid aan sporten aan te bieden. Door betrokkenheid te tonen bij de leefwereld van deze deelnemers kunnen trainers jongeren letterlijk en figuurlijk bij de les houden. Ze kunnen ze stimuleren mee te blijven doen en daarmee naast fysieke ontwikkeling ook aan mentale en psychosociale groei te werken en een positieve invloed uitoefenen op het gedrag van de jongeren. Dit draagt bij aan het succesvol participeren in de maatschappij.

Het bovenstaande geldt ook voor allochtone jongeren: uit ons onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat een goede relatie tussen de sportschool c.q. de trainer en de deelnemer een van de belangrijkste factoren is voor de blijvende deelname van de allochtone jongeren aan vechtsport. Ook is de mate waarin sportscholen zich openstellen voor en aandacht hebben voor de culturele en/of religieuze achtergrond van de deelnemers van belang: gyms die een open houding hebben ten aanzien van diversiteit en veel aandacht tonen voor de multiculturele achtergrond van de sporters, bereiken beduidend meer allochtonen dan andere scholen.

Naast de feitelijke sportactiviteiten zijn er andere factoren die invloed hebben op de blijvende sportparticipatie en de ontwikkeling van de (allochtone) jongeren, zoals een praatje in de kantine na afloop van de training, het bieden van huiswerkbegeleiding en contact met de ouders.

Voor veel jongeren is het goed wanneer de vechtsportschool hele duidelijke gedragsregels stelt en deze consequent hanteert. Regels bieden structuur en structuur zorgt voor minder prikkels en meer duidelijkheid in de dagelijkse dingen en omgangsvormen. De jonge sporters zullen minder geneigd zijn grenzen op te zoeken (en eroverheen te gaan) omdat ze beter weten waar ze aan toe zijn.

Bijzondere voorzieningen zoals een gescheiden sportruimte of een apart trainingsuur stimuleert de deelname van allochtone meiden.

De functie van en het contact met de trainer is erg belangrijk. Een ideale trainer ziet zichzelf naast sportleraar ook (mede)opvoeder, vervult ook een maatschappelijk taak en fungeert als rolmodel voor de (allochtone) jonge sporters. Hiervoor heeft hij of zij veel persoonlijke aandacht voor en contact met de individuele deelnemers.

De betrokkenheid van ouders

De attitude van de ouders heeft een effect op de deelname van allochtone jongeren aan (vecht) sport. Voor meiden geldt dit meer dan voor jongens. De culturele/religieuze opvattingen en de manier waarop beide seksen opgevoed worden wordt door alle betrokkenen belangrijk gevonden.

Er zijn allochtone jongeren die aan sport doen op initiatief of met instemming van hun ouders. Vaak is dat het geval als de ouders of andere familieleden bekend zijn met de sport of deze zelf actief beoefenen. Zij zijn een stimulans voor hun kinderen. Anderen echter ondervinden hinder van familieleden omdat die niets hebben met sport c.q. met vechtsport of van mening zijn dat het ongepast is daaraan deel te nemen.

Een opvallend punt uit onze interviews is dat de meeste Marokkaanse ouders onbekend zijn met en/of negatief staan tegenover de vechtsportparticipatie van hun kinderen. In hoeverre dit geldt voor de gehele Marokkaanse populatie in Nederland is op basis van het onderzoek *Vechten voor je toekomst* niet te zeggen. Wel kan worden vastgesteld dat Marokkaanse ouders – en met hen veel andere allochtone ouders - over het algemeen een laissez-faire houding hebben tegenover hun zoons maar sterke controle uitoefenen op hun dochters. Het is voor veel meiden niet vanzelfsprekend zelfstandig invulling te geven aan hun eigen dagelijks leven. Dit is een van de verklaringen waarom allochtone meisjes ondervertegenwoordigd zijn bij sport in het algemeen en vechtsport in het bijzonder.

Overheidsbeleid en integratie

Vanuit de landelijke overheid zijn er sportstimuleringsprogramma's ontwikkeld voor allochtone jongeren vanuit de gedachte dat sportparticipatie naast persoonlijke ontwikkeling integratie bevordert.

Deze overheid heeft haar taken gedecentraliseerd naar lokaal niveau. Dit geeft gemeenten de mogelijkheid een integrale aanpak van sport te realiseren en de middelen in te zetten voor specifieke aandachtsgebieden, buurten waar veel mensen wonen die niet sporten, wijken met veel allochtonen of met veel bewoners met sociaaleconomische problemen, et cetera. Of gebieden waar sprake is van een combinatie van deze factoren.

Sportscholen kunnen nu van de lokale overheid subsidie ontvangen om nieuwe leden te werven en hen tegen een gereduceerde prijs te sportactiviteiten aan te bieden.

Bij veel sportscholen staan de sportactiviteiten centraal. Voor hen is sport voor iedereen, het maakt niet uit waar een deelnemer vandaan komt, wat zijn of haar achtergrond is. Er is geen bijzonder belangstelling en aandacht voor specifieke groepen. Op zich is daar niks mis mee want deze visie kan vanuit een antidiscriminatiebeginsel voortkomen.

Wanneer nu een dergelijke sportschool subsidie krijgt van de lokale overheid om allochtone jongeren in bepaalde de buurt te stimuleren om te komen sporten, terwijl het aanbod en de voorzieningen niet op hen zijn afgestemd en het huidige deelnemersbestand geen afspiegeling vormt van de te werven doelgroep, is de kans groot dat dit weinig succes oplevert. Uit ons onderzoek blijkt namelijk dat veel allochtone jongeren – vooral met een Marokkaanse en Turkse achtergrond – eerder kiezen voor een gym die qua etniciteit en diversiteit herkenbaar is, waar rekening gehouden wordt met hun achtergrond en waar ze zich meer thuis voelen. Voor allochtone (moslim) meiden vormt dit een belangrijk aspect.

Er zijn sportscholen die het belangrijk(er) vinden om de doelgroep centraal te stellen – dit zijn vaak scholen die opgericht zijn door allochtonen (bijvoorbeeld Mousid Gym) of door mensen die zeer maatschappelijk betrokken zijn (zoals Tante Hennie en Ome Jan van de Amsterdamse sportschool Van der Vathorst) en een oplossing willen bieden voor problemen en behoeften in de buurt een bijdrage willen leveren aan de maatschappelijke participatie van onder anderen allochtone jongens en meisjes.

Meestal zijn dit soort sportscholen laagdrempelig en vaak maken ze actief reclame maken voor hun eigen activiteiten. Dit doen ze bijvoorbeeld door het geven van workshops op scholen.

De trainers en eigenaren staan open voor en houden rekening met de etnische en religieuze achtergrond van de deelnemers. Dat kan bepaalde jongeren, met name de allochtone meisjes van Marokkaanse en Turkse afkomst, stimuleren deel te nemen aan de sport. Een kritisch gevolg ervan is echter dat de betreffende sportscholen – al dan niet bewust – vooral allochtone deelnemers aantrekken met als onbedoeld effect dat zij ook middels de sport niet in contact komen met autochtone leeftijdsgenoten. En autochtone jongeren, uit dezelfde buurt, zullen zich op hun beurt niet aangetrokken voelen tot deze sportscholen. Maatschappelijk gezien werkt dit niet bevorderend voor de sociale cohesie en de wederzijdse integratie.

Het is dus uitermate belangrijk dat zowel sportscholen als lokale overheden oog houden voor een juiste balans tussen allochtone en autochtone deelnemers en hun behoeften.

Schijnbare tegenstelling

Eenzijds komt in het onderzoek naar voren dat de etnische afkomst van (mede)sporters geen enkele rol speelt. Zowel de jongeren als de trainers en eigenaren van de sportscholen doen hier duidelijke uitspraken over.

Tegelijk blijkt echter dat allochtone jongeren zich meer thuis voelen in een gym waar ook andere allochtone jeugd aanwezig is, en waar belangstelling en aandacht hun leefwereld en hun specifieke behoeften.

Hierin lijkt een tegenstelling te schuilen, maar wij zien die niet als zodanig.

Wat voor jongeren erg belangrijk is, zeker als ze zich individueel aanmelden, is dat ze een *maatje* vinden in de sportschool, andere jongens of meisjes met ze vrienden kunnen worden. Mensen bij wie je herkenning vindt, met wie je een gemeenschappelijke achtergrond deelt, die eenzelfde interesse hebben, komen eerder in aanmerking als vriend of vriendin dan mensen die ver van je af staan.

Naast een maatje onder leeftijdsgenoten of het ook belangrijk dat jongeren een maatje vinden bij de trainers. Deze wordt dan niet zozeer gezien als vriend(in), maar als ouder, opvoeder, raadgever. De kenmerken zijn wel hetzelfde: iemand bij wie je herkenning vindt, die belangstelling en respect heeft voor jou als persoon en voor je etnische en religieuze achtergrond.

Voor allochtone jongeren is dit uitermate belangrijk. Wanneer zij een paar maatjes vinden binnen de sportschool, onder medesporters en onder de medewerkers, dan speelt de etnische afkomst van de anderen geen rol meer. Ze zijn tevreden, voelen zich thuis en sporten met plezier.

Informatief

Tot slot moeten we reëel blijven en erkennen dat het aantal geïnterviewde jongeren voor *Vechten voor je toekomst* niet als representatief kan worden gezien voor de populatie allochtone jongeren die aan vechtsport doet. Daarvoor is de onderzoeksgroep te klein geweest.

Hetzelfde geldt voor het aantal interviews dat in het kader van *Vechten voor je toekomst* is gehouden met de eigenaren en trainers van sportscholen.

De combinatie van deze interviews met de literatuur en de andere gesprekken heeft ons inziens toch een informatief en interessant document opgeleverd.

In de inleiding van dit rapport is de centrale onderzoeksvraag van *Vechten voor je toekomst* als volgt gedefinieerd:

Welke meerwaarde heeft het beoefenen van een vechtsport voor allochtone jongeren in de leeftijd van 12 tot 19 jaar?

Het antwoord op deze vraag, en daarmee de eindconclusie van het onderzoek, is dat vechtsport, onder de juiste omstandigheden, een gunstige invloed heeft op de fysieke en mentale ontwikkeling en het gedrag van allochtone jongeren en daarmee op hun maatschappelijke participatie.

De 'juiste omstandigheden' waarop bedoeld wordt betreft enerzijds de taak en rol van de trainer: naast een zuiver sportgerelateerde taak ziet de trainer een pedagogische en maatschappelijke taken voor zich weggelegd en fungeert hij of zij als positief rolmodel voor de jongeren.

Anderzijds wordt met 'juiste omstandigheden' ook bedoeld op sportscholen: uitermate belangrijk zijn een positief sociaal klimaat in de gyms en een goede afstemming op de allochtone doelgroep qua sportaanbod en accommodatie.

Ook ouders spelen een rol in de 'juiste omstandigheden': hun houding ten aanzien van de sportactiviteiten van hun zonen en dochters is van grote invloed op de deelname, het doorzettingsvermogen en de plezierbeleving van hun kinderen bij de vechtsport.

Contact tussen de trainer en de ouders kan hierbij bevorderend werken.

Tot slot kan de overheid bijdragen aan de 'juiste omstandigheden' door een beleid te realiseren waarbij een goede balans tussen allochtone en autochtone deelnemers en hun behoeften een essentieel uitgangspunt vormt om de doelstellingen op het gebied integratie en persoonlijke ontwikkeling te bereiken.

- Biesta G. e.a. (2003). *Sport en sociale integratie: een onderzoek naar de betekenis van sportparticipatie voor de sociale integratie van jongens in de samenleving*, Utrecht: NIZW Uitgeverij.
- Chellak, R. & Smets, P. (2009). *Vechtsport: goed voor je geest?* StampMedia, <http://www.stampmedia.be/?tag=marc-theeboom>
- Elling, A (2001). Sport verbreedert: praktijk of mythe? Sociale netwerken en omgangs(v/n)ormen van jongeren in de sport. De onderzoeksgegevens samengevat, *Waarden en Normen in de Sport deel II*: pp.19-26. Arnhem: NOC*NSF.
- Elling, A. & Wisse, E. (*Te verschijnen*). *Vechtsport als bron van integratie. Concept inleiding*, In opdracht van KNKF.
- Elling, A. & Wisse, E. & Van den Dool, R. (*Te verschijnen*). *Vechtsport als bron van integratie. Beknopte tussenrapportage*. In opdracht van KNKF.
- Endresen, I.M. & Olweus, D. (2005). Participation in Power Sports and Antisocial Involvement in Preadolescent and Adolescent Boys. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 46/5: pp. 468-478, Bergen: HEMIL.
- Engelen, M. van (2009). De kampioenen van de Wildemanbuurt, *Het Parool*, PSvdW, 6 juni 2009.
- Ghoudani, N. (2009). *Marokkaanse jongens en meiden gaan voor kickboksen!* http://www.wereldjournalisten.nl/artikel/2009/10/05/marokkanen_massaal_verslaafd_aan_het_kickboksen/
- Heidinga, G. (2008). *Vechtsport en criminaliteit. Train je om te vechten of juist om niet te vechten?* <http://www.tobsport.nl/Artikelen/Heidinga/Vechtsporters%20en%20criminaliteit.htm>
- Janssens, J. & Roques, C. & Verweel, P. (2005). Kleurrijke zuilen. Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtone in eigen en gemene sportverenigingen, *Vrijtijdstudies* nummer 4, jaargang 23: pp. 7-21, Den Haag: Stichting Vrijtijdstudies.
- Kamphuis, C. & Dool, R. van den (2008). Sportdeelname. *Rapportage sport 2008*: pp 74-101. Red.: K. Breeveld, C. Kamphuis en A. Tiessen-Raaphorst, Den Haag: SCP/W.J.H. Mulier Instituut.
- Krouwel A. en Boonstra, N. (2001), Etnische tweedeling in sport en vrijetijdsbesteding? *Meeting-Point Nederland? Over samenlevingsopbouw, multiculturaliteit en sociale cohesie*. Red. L.Veldboer en J.W. Duyvendak, Meppel: Boom.
- Legendijk, E. (1991). De zwarte band van etnische minderheden. Over kleur, macht en kracht van lichaamscultuur, *Vrijetijd en Samenleving* 1991, 9^e jrg/Nr. 2: pp 45-62, Den Haag: Stichting Recreatie.
- Leest, J. van der & Janssens, J (2006). *Jonge allochtone en sport. Publicaties en projecten. Een inventarisatie in opdracht van het ministerie van VWS*, 's Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Lu, C. (2008). Eastern martial arts and violence prevention: Reversing a stereotype. *Archives of Budo*, 2008; 4: pp32-36. <http://www.archbudo.com/fulltxt.php?ICID=867299>
- Sleijfer, J. (2005). Vechtsport maakt jongens wel/niet agressief, *Lichamelijke opvoeding* 14 (december 2005): pp. 32-35.
- Theeboom, M (2002). Leren vechten of ... leren niet te vechten? *Justitiële verkenningen*, jaargang 28 / 3, *Sport en Criminaliteit*: pp. 72-83.
- Theeboom, M (2001). Vechtsporten en kinderen. *Waarden en Normen in de Sport deel II*, Arnhem: NOC*NSF.

Programma Meedoen allochtone jeugd door sport 2006-2010

Ministerie van VWS

- http://www.minvws.nl/images/meedoen_tcm19-98754.pdf
- <http://www.minvws.nl/kamerstukken/ds/2006/programma-meedoen-allochtone-jeugd-door-sport.asp>
- <http://www.meedoenallochtonejeugddoorsport.nl>

Tijd voor Vechtsport

Koninklijke Nederlandse Krachtsport en Fitnessfederatie (KNKF)

- http://www.tijdvoorvechtsport.nl/tijd_voor_vechtsport
- <http://www.knkf.nl/tijdvoorvechtsport/tijdvoorvechtsport>
- <http://www.tijdvoorvechtsport.nl>

Leerstraffen en Rebound

- <http://www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=176>
- <http://www.justitie.nl/onderwerpen/criminaliteit/erkenningcommissie/gedragsinterventies/overzicht-gedragsinterventies/>
- <http://www.nji.nl/eCache/DEF/47/727.html>

Publicatie: Vechten voor je toekomst

kenniscentrum

voor emancipatie en participatie

Adres: Kabelweg 37,
(Coengebouw, eerste etage)
1014 BA Amsterdam

Telefoon: 020 627 9460
Fax: 020 626 2516
E-mail: info@acbkenniscentrum.nl
Website: www.acbkenniscentrum.nl

